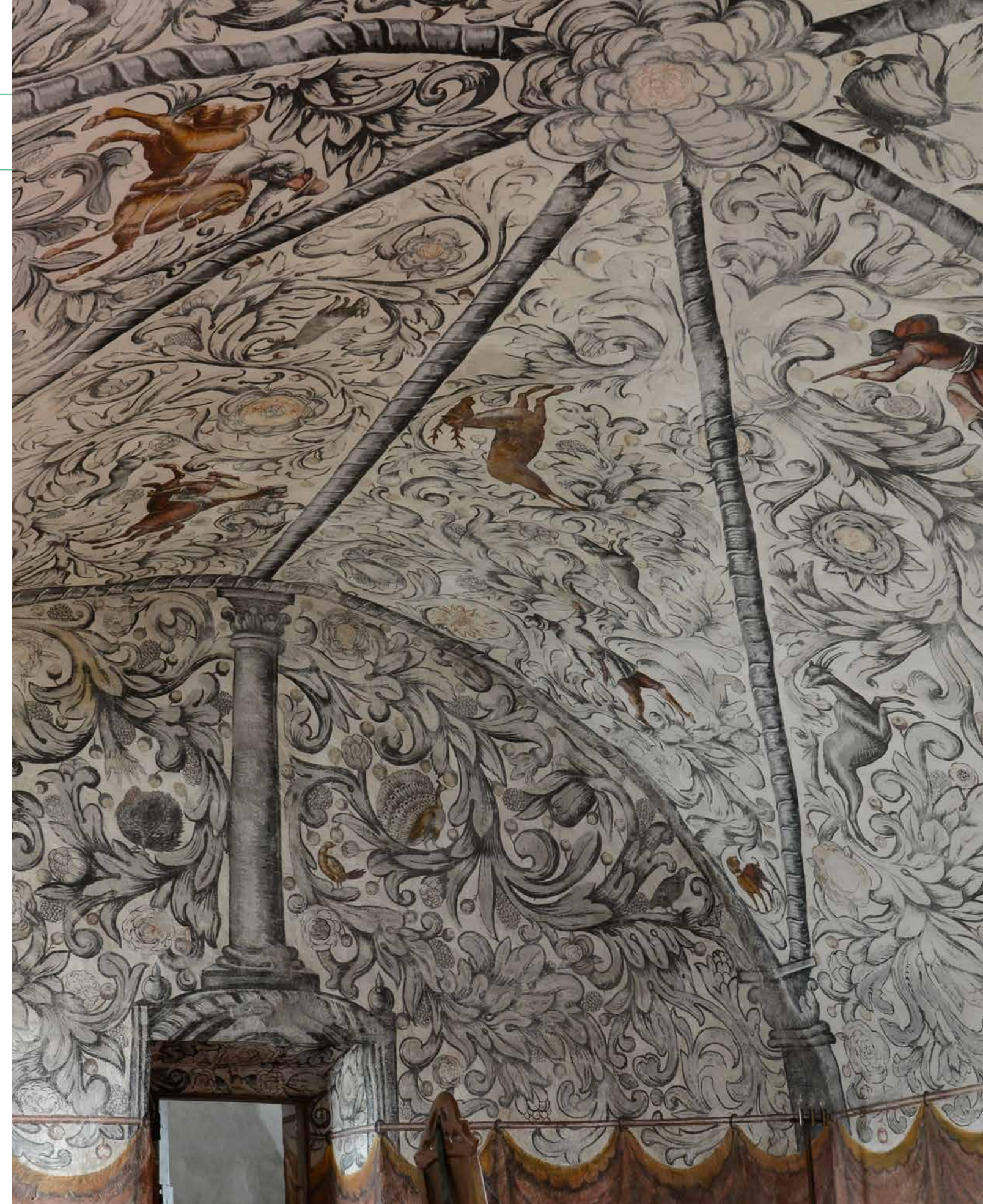

ÅRSRAPPORT 2018

Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider

INNHALDSFORTEGNELSE

1	STYRETS BERETNING	4
2	INTRODUKSJON TIL VIRKSOMHETEN OG HOVEDTALL	6
	VIRKSOMHETEN OG SAMFUNNSOPPDRAGET	6
	Formål	6
	Visjon og verdier	6
	Faglig tilnærming	7
	Samarbeid	7
	Langtidsplan 2018-2022 (30)	7
	ORGANISASJON OG LEDELSE	8
	UTVALGTE HOVEDTALL	9
3	ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER	10
	SAMLET VURDERING AV RESULTATER, MÅLOPPNÅELSE OG RESSURSBRUK	10
	OVERORDNET MÅL 1 - SIKRE, VEDLIKEHOLDE OG RESTAURERE	16
	Prioriteringer - periodemål for 2018	16
	Resultat, måloppnåelse og ressursbruk for prioriterte periodemål i 2018	16
	OVERORDNET MÅL 2 - NASJONALT KOMPETANSESENTER	20
	Prioriteringer - periodemål for 2018	20
	Resultat, måloppnåelse og ressursbruk for prioriterte periodemål i 2018	20
	OVERORDNET MÅL 3 - PILEGRIM	24
	Prioriteringer - periodemål for 2018	24
	Resultat, måloppnåelse og ressursbruk for prioriterte periodemål i 2018	24
	OVERORDNET MÅL 4 - FORMIDLING	30
	Prioriteringer - periodemål for 2018	30
	Resultat, måloppnåelse og ressursbruk for prioriterte periodemål i 2018	30
4	STYRING OG KONTROLL I VIRKSOMHETEN	36
	Vurdering av styring og kontroll	36
	HMS	36
	Personal- og organisasjonsmessige forhold	37
	Likestilling	39
	Samfunnssikkerhet og beredskap	40
	Digitalisering	40
	Fellesføring	41
	Revisjonsmerknader fra Riksrevisjonen	41
5	VURDERING AV FRAMTIDSUTSIKTER	42
6	ÅRSREGNSKAP	44
	Ledelseskommentarer årsregnskap 2018	44
	Prinsippnote til årsregnskapet	46
	Oppstilling av rapporter	47

Norges kanskje vakreste kalkmalerier er ferdig restaurert i Regalierommet, Erkebispegården.

RESTAURERT REGALIEROM - INNSAMLINGSREKORD - OPPSTART NY BELYSNING NIDAROS DOMKIRKE – ST. OLAVSLEDEN REGODKJENT SOM EUROPEISK KULTURVEG – 200 ÅRS JUBILEUM FOR CARL JOHANS KRONING - dette er noen av høydepunktene i den samlede virksomheten i Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider (NDR) i 2018, og vi kan rapportere om et år med god måloppnåelse på mange felt.

Innenfor sikring, vedlikehold og restaurering av Nidarosdomen og Erkebispegården har vi i stor grad nådd de konkrete restaureringsmål. Vi kom ikke helt i mål mht. antall murte skift på Kongeinngangen og sikring av fremtidig steinleveranse. De tiltak det er brukt mest ressurser på i 2018 er restaurering av Kongeinngang på Nidaros domkirke, totalrehabilitering av Artilleribygget, ferdigstilling av konserveringsarbeid på kalkmalerier i Erkebispegårdens nordfløy (Regalierrommet), prosjektering og oppstart ny innvendig belysning Nidaros domkirke, kartleggingsarbeid med sikte på å sikre fremtidig leveranse av riktig steinkvalitet og et omfattende digitaliseringsarbeid på flere felt.

Når det gjelder å opprettholde og videreutvikle NDRs posisjon som Nasjonalt kompetansesenter for restaurering av verneverdige bygninger i stein (NKS), er det full måloppnåelse gjennom utadrettet arbeid for å sikre innpass i større langsiktige restaureringsoppdrag.

For NDRs ivaretagelse av den statlige pilegrimssatsingen under Kulturdepartementets arbeidsområde, er målene nådd på de områder hvor det ikke forutsettes ekstern finansiering. For 2018 vil vi trekke frem arbeidet med å få regodkjent St. Olavsleden som Europeisk Kulturveg og utformingen av en bærekraftig modell for nordisk samarbeid om Europeisk Kulturveg, samt oppstart med utviklingen av en ny digital plattform for pilegrimsleden. Videre har det over tid vært jobbet strategisk med å bygge gode samarbeidsrelasjoner regionalt, nasjonalt og internasjonalt.

Det er god måloppnåelse innen formidling av Nidarosdomen og Erkebispegårdens historie til publikum. Totalt sett opprettholder NDR i 2018 samme nivå på billettsalget som i publikumsrekord- og Anno året 2017. Av større ressurskrevende tiltak som er gjennomført nevnes forberedelser knyttet til NDRs 150 års

jubileum i 2019, konseptualisering av opplevelser ifm utleievirksomhet i Erkebispegården og markering av 200 års jubileet for Carl Johans kroning i Nidarosdomen.

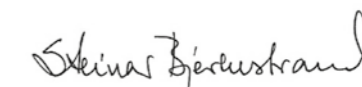
Også i 2018 har det vært fokus på å følge opp den digitale utviklingen der det er hensiktsmessig og gir gevinst, for på den måten å bedre løse våre oppgaver. Det er arbeidet systematisk med å utnytte tildelte ressurser bedre gjennom prosessforbedringer og forenklinger, dette inkluderer og et omfattende arbeid med internkontroll i hele NDR.

NDR har i 2018 foretatt en midtveisevaluering av virksomhetens omorganisering pr. 01.04.17 med bred involvering. Styret vedtok ifm evalueringsrapporten mindre justeringer og oppfølgingspunkter. I tillegg har det vært gjennomført en større prosess knyttet til medarbeiderskap, med siktemål å skape større felleskap og samarbeid på tvers av organisasjonen.

Feiringen av NDRs 150 års jubileum startet med festmarkering 14.11.2018, på dagen 150 år etter Kongelig resolusjon av 14.11.1868 med vedtak om oppstart restaurering Nidaros domkirke. I den forbindelse ble syv medarbeidere og 10 pensjonister tildelt Det Kongelige Selskap for Norges Vel sin medalje for lang og tro tjeneste for over 30 år i NDRs virke. En anerkjennelse som er unik og tradisjonsrik, for å vise at erfaring og stabilitet verdsettes.

Trondheim, februar 2019

Anne Kathrine Slungård
Styreleder

Steinar Bjerkestrand
Direktør

2 INTRODUKSJON TIL VIRKSOMHETEN OG HOVEDTALL

2 INTRODUKSJON TIL VIRKSOMHETEN OG HOVEDTALL

VIRKSOMHETEN OG SAMFUNNSOPPDRAGET

FORMÅL

Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider (NDR) er et statlig forvaltningsorgan med oppgave å forvalte Nidaros Domkirke og Erkebispegården slik at disse bevares, utvikles og formidles som levende kulturminner og kirkelige byggverk. Forvaltningen skal foregå i samarbeid med brukerne, de berørte kirkelige instanser og antikvariske myndigheter. NDR skal og ivareta den statlige pilegrimssatsingen som hører inn under Kulturdepartementets arbeidsområde.

Tildelingsbrevet for 2018 har fire overordnede mål:

- Nidaros domkirke og Erkebispegården skal planmessig sikres, vedlikeholdes og restaureres basert på forskning og etter gjeldende internasjonale restaureringsprinsipper.
- NDR skal opprettholde og videreutvikle sin posisjon som et nasjonalt kompetansesenter for restaurering av verneverdige bygninger i stein.
- Pilegrimssatsingen skal bidra til verdiskapning og positiv utvikling langs St. Olavsveiene til Trondheim. Den skal ha en tydelig kirkelig forankring og samtidig være åpen og inkluderende for mennesker med ulik tro, kultur og tradisjon.
- Nidaros domkirke og Erkebispegårdens historie skal formidles til publikum. Formidlingen skal skape refleksjon og forståelse, ta i bruk moderne metoder og være tilpasset ulike målgrupper.

VISJON OG VERDIER

NDRs visjon er å jobbe for Nidaros domkirke, Erkebispegården og pilegrimsvandringenes relevans i et moderne samfunn. Dette innebærer en helhetlig tilnærming som tar opp i seg både veien og målet, hhv pilegrimsledene og det nasjonale, symbolske og hellige sentrum, og kan sammenfattes i mottoet: «**Til Nidaros – veien og målet!**»

For å løse vårt samfunnsoppdrag har vi følgende verdier som rettledning for vårt arbeid og de beslutninger vi tar:

Samspill

- **Åpenhet** -skaper tillit, gir trivsel og kunnskap
- **Samhold** -bygger fellesskap på tvers av arbeidsoppgaver og avdelinger
- **Respekt** -gir trygghet for at alle skal føle seg verdsatt og kunne yte sitt beste

Omdømme

- **Pålitelig** -NDR skal opprettholde et godt omdømme i møte med publikum og kunder
- **Kreativ** -Vi skal alltid utføre våre arbeidsoppgaver på en stadig bedre måte
- **Kompetent** -NDR skal ha medarbeidere med høy kompetanse innenfor alle felt

FAGLIG TILNÆRMING

NDR skal være oppdaterte og delta i internasjonal og nasjonal diskusjon, følge opp føringer innen konservering, restaurering og formidling av kulturhistorie, og bruke denne kunnskapen aktivt for å løse vårt oppdrag. Dette med henvisning til ICOMOS Venezia charter (1964) og ICOMOS Nardokument om autentisitet (1994) med tilhørende utdypende tekster fra UNESCOs rådgivende organer, samt øvrige tekster og internasjonale konvensjoner som gir føringer for Statens kulturminneforvaltning.

Ved restaureringen av Nidaros domkirke og Erkebispegården benytter håndverkerne ved NDR i dag gamle tradisjonsteknikker- og metoder. I tillegg utvikles og forskes det på hvordan teknikkene kan ha vært utført i tidligere tider, i tillegg til at de også kan utvikles til restaureringsløsninger man vil møte i fremtiden. Organiseringen av restaureringsarbeidet er tverrfaglig både i håndverket og i håndverkernes samarbeid med mer tekniske og akademiske fag som historikere, arkeologer, arkitekter og ingeniører.

Restaureringsarbeidet foregår i en organisasjonsmodell som fra middelalderen av er kjent i Europa som en bygghytte. I dag er det fortsatt bygghytter ved mange av de store katedralene i Europa. Organisasjonen Europäische Dombaumeister und Hüttenmeister Verein fremmer nå, gjennom den franske stat, en internasjonal søknad til UNESCO på vegne av bygghytter i Tyskland, Østerrike, Sveits, Frankrike og Norge med NDRs bygghytte, om å bli innskrevet på listen over god bevaringspraksis av immateriell kulturarv. Poenget med søknaden er å ivareta og utvikle gamle og verneverdige håndverksfag og organiseringen av arbeidsprosessen rundt restaurering av kirkebygg.

I tillegg er man oppfordret til å melde inn arkivene ved bygghyttene til verdens dokumentarv, som også organiseres av UNESCO. NDR har den eneste bygghytta i Norden og arkivet til bygghytta er unikt i norsk og nordisk sammenheng med tanke på et kontinuerlig restaureringsprosjekt og samlet kunnskap om middelalder bygg i stein.

SAMARBEID

I samarbeid med myndighetene, kirken og andre brukere, skal vi søke å legge forholdene til rette for en aktiv og verdig bruk av anleggene som står i forhold til deres symbolske, religiøse og historiske verdi og tålegrense. I denne sammenheng står det fortløpende samarbeidet med Den norske kirke i en særstilling.

I 2018 ble det startet opp et forskningssamarbeid med NTNU, fakultet for arkitektur og design, om Erkebispegårdens restaureringshistorie med en foreløpig tidshorisont på to år.

LANGTIDSPLAN 2018-2022 (30)

Revidert Langtidsplan 2018-2022 (30) ble vedtatt i styret 19.09.17. Langtidsplanen angir rammer, retning og progresjon for vårt fremtidige arbeid, ut fra det samfunnsoppdrag og de fire overordnede mål som NDR er gitt. Langtidsplan er styrende for arbeidet med å utarbeide konkrete periodemål, prosjekt og tiltak i årsplaner og underliggende arbeidsplaner for de ulike avdelingene.

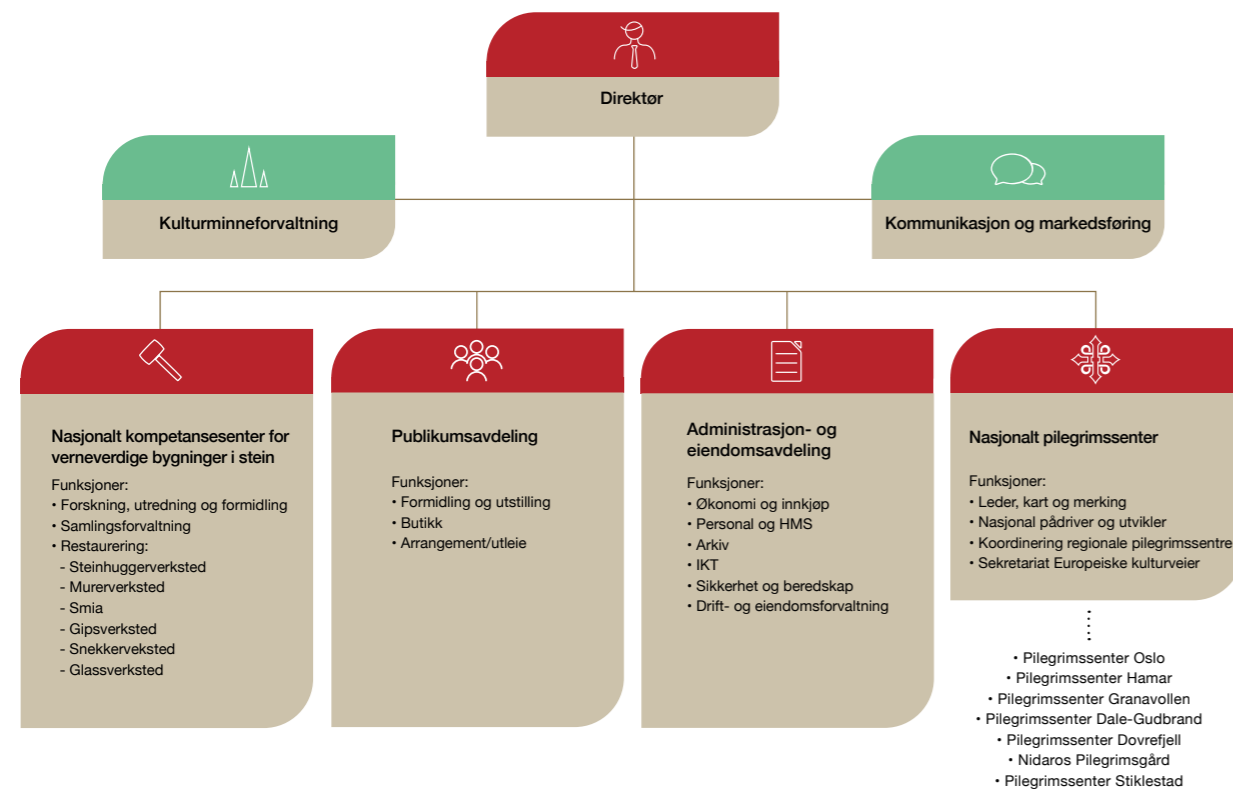
ORGANISASJON OG LEDELSE

Styret oppnevnt av Kulturdepartementet for 2016-19 har følgende medlemmer:

- Styreleder: Anne Kathrine Slungård
- Nestleder: Karen Espelund
- Styremedlemmer: Bispemøtets preses Helga Haugland Byfuglien
John Egil Bergem
Christian Borhaven
Steinar Aase
Ståle Gjersvold (ansattes representant)
- Varamedlemmer: Nidaros Biskop Herborg Finnset (for Bispemøtets preses)
Marianne Vikan (for ansattes representant)
Åse Huseth (for ansattes representant)

Ledelsen består av:

- Direktør: Steinar Bjerkestrand
- Avdelingsdirektør Nasjonalt kompetansesenter: Rune Langås
- Avdelingsdirektør Publikumsavdelingen: Inge Sørgård til 15.10.18
- Avdelingsdirektør Nasjonalt pilegrimssenter: Hans Morten Løvrød
- Avdelingsdirektør Administrasjon- og eiendomsavdelingen: Wenche O. Bergheim-Evensen

Stab er farget grønn i figuren over. Kommunikasjon og markedsføring ble i styremøte 02.10.18 vedtatt flyttet inn i Publikumsavdelingen når ny avdelingsdirektør er på plass.

UTVALGTE HOVEDTALL

ØKONOMI OG PERSONAL

Aktivitetsindikatorer ¹⁾	Enhet	Resultat 2016	Resultat 2017	Resultat 2018
Tildeling ²⁾	Kr.	57 968 000	76 247 000	80 781 000
Inntektskrav	Kr.	-22 244 000	-33 867 000	-34 484 000
Netto tildeling	Kr.	35 724 000	42 380 000	46 297 000
Utnyttelsesgrad	%	99,0	98,3	98,0
Sum driftskostnader	Kr.	66 194 000	76 512 000	81 111 000
Sum driftsinntekter	Kr.	66 858 000	77 831 000	82 758 000
Sum årsverk	Ant.	65,9	70,0	72,9
Lønnsandel av driftskostnader	%	53,4	55,6	54,8
Lønnsutgifter pr. årsverk ³⁾	Kr.	536 000	607 000	610 000

¹⁾ Regnskapstill iht. kontantprinsippet i staten.

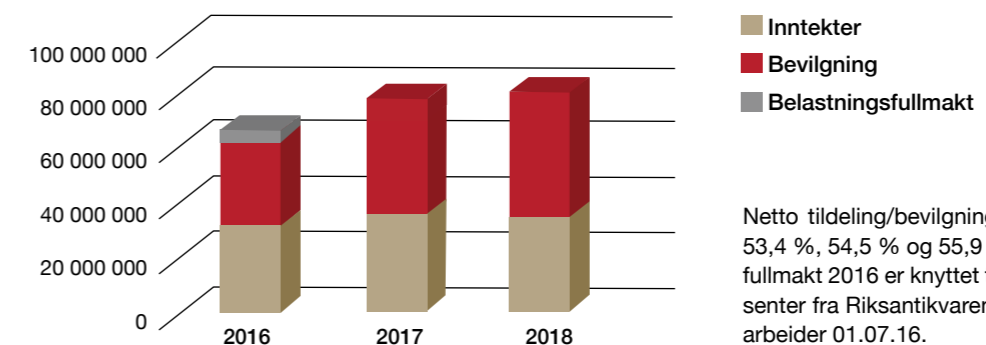
²⁾ Nasjonalt Pilegrimssenter ble overført fra Riksantikvaren til NDR 01.07.16, og fikk helårseffekt fra 2017.

³⁾ Økning lønnsutgifter pr. årsverk kommer av at statlige virksomheter betaler pensjonsinnskudd f.o.m. 2017.

VOLUM

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Mål 2018	Resultat 2018	Mål 2019	Endr. %/stk. 2017-18
Totale besøkstall basert på utstedte billetter – Nidaros domkirke og Erkebispegård	244 632	268 842	282 500	268 777	289 000	0,0/-65
Omsetning eksterne oppdrag – NKS	1 788 536	1 126 779	1 630 000	1 828 263	1 740 000	+62,3/701 484
Overnattingsdøgn på Gudbrandsdalsleden	14 777	17 507	20 133	18 588	23 153	+6,2/1 081

BEVILGNINGSANDEL

Netto tildeling/bevilgning utgjorde i 2016, 2017 og 2018 hhv 53,4 %, 54,5 % og 55,9 % av sum driftsinntekter. Belastningsfullmakt 2016 er knyttet til overføringen av Nasjonalt Pilegrimssenter fra Riksantikvaren til Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider 01.07.16.

3 ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER

3 ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER

SAMLET VURDERING AV RESULTATER, MÅLOPPNÅELSE OG RESSURSBRUK

OPPSUMMERING AV RESULTATER OG MÅLOPPNÅELSE MED BASIS I TILDELINGSBREV 2018

Overordnede mål og periodemål 2018	Resultat 2017	Resultat 2018	Kommentarer
1. Nidaros domkirke og Erkebispegården skal planmessig sikres, vedlikeholdes og restaureres basert på forskning og etter gjeldende internasjonale restaureringsprinsipper			
Kongeinngangen – restaurere skift 16-27	Iht. plan	4 skift etter plan – kommet tom skift 23	Kompleksitet, eksterne oppdrag og bemanning
Artilleribygget - fortsette restaurering iht. prosjektplan	Iht. plan	Kommet lengre inne, kortere på uteområde	Pga. eksterne forhold/ samarbeidspartnere
Beslå strebepilaster korets søndre fasade	-	Ferdig	
Ferdigstille restaurering Regalierom i Erkebispegårdens nordfløy	Ferdig iht. opprinnelig plan	Ferdig inkl. tillegg (nedre del av veggene – draperier - lagt til)	Gjenåpnet 07.09. ifm. markering av jubileum Carl Johan
Prosjektering og oppstart ny innvendig belysning i Nidaros domkirke	-	Fullfinansiert gjennom innsamling. Arbeidet i gang og i rute.	Planlegges innviet i desember 2019
Tilrettelegging av infrastruktur i Erkebispegården	-	Forutsatte eksterne midler - ikke bevilget	Påbegynnes i 2019 ved utarbeidelse forprosjekt
Sikre leveranse av riktig steinkvalitet til ulike behov	Ikke full-gode funn	Behov 2018 dekket	Arbeid fortsetter i 2019
Utvikle reparasjonsmørtler	-	Prosjekt startet	Alternative materialer
Steinhuggermerker – delrapport	-	Iht. plan	Kvinnenes minnekapell
Beskyttelsesglass som konserveringsmetode glassmaleri	-	Prosjekt startet	Utvikle metode og lage «testvindu»
Ta i bruk programvare for registrering av samlinger, og gjøre disse offentlig tilgjengelig	Ikke kapasitet og økonomi	Anskaffet program-varen PRIMUS og lagt inn alle glassnegativer	Offentlig tilgjengelig i digitalt museum. Et langsiktig arbeid i gang.
Klargjøre digital dokumentasjon korets nordre fasade	Ikke ressurser	I rute - ferdig 2D, 3D under utvikling	Bli klart før oppstart restaurering
2. NDR skal opprettholde og videreutvikle sin posisjon som et nasjonalt kompetansesenter for restaurering av verneverdige bygninger i stein			
Få innpass i større langsiktige restaureringsoppdrag	-	Inne i flere større prosjekter i 2018	Statsbygg, Forsvarsbygg, Stavanger 2025
3. Pilegrimssatsingen skal bidra til verdiskapning og positiv utvikling langs St. Olavsveiene til Trondheim. Den skal ha en tydelig kirkelig forankring og samtidig være åpen og inkluderende for mennesker med ulik tro, kultur og tradisjon			
Utvikle langtidspan 2017-2037	-	Iht. plan - ferdig 2019	Vedr. pilegrimssatsing
Oppgradere merking og infrastruktur Gudbrandsdalsleden	-	Ikke igangsatt	Innvilget eksterne midler desember 2018
Ny digital plattform	-	Iht. plan - ferdig 2019	Inkl. turplanlegger led
Innholdsproduksjon pilgrim	-	Ikke igangsatt	Mangler midler eksternt
Utvikle bærekraftig modell for nordisk samarbeid om Europeisk Kulturveg	-	Organisasjon etablert og formalisert	
Godkjenning og innlemming av Kystpilegrimsleia	-	Ferdig	Arbeid med utvikling av driftsmodell i 2019
4. Nidaros domkirke og Erkebispegårdens historie skal formidles til publikum. Formidlingen skal skape refleksjon og forståelse, ta i bruk moderne metoder og være tilpasset ulike målgrupper			
NDRs 150 års jubileum	-	Forberedelser iht. plan	Feiring startet 14.11.18
Videreutvikle formidlingstiltak i Erkebispegården	-	Bla. innen utleievirksomhet - iht. plan	Konseptualisering og implementering

Til grunn for denne årsrapportens vurdering av resultater og måloppnåelse ligger Langtidsplan 2016-2020 (30) og Årsplan 2018.

Samlet sett er resultater og dermed også måloppnåelse for 2018 jevnt over bra med full måloppnåelse på 14 av 21 periodemål, og 5 delvis eller godt i gang. 2 av periodemålene er basert på en forutsetning om eksternt finansiering og uten tilfang av eksterne midler har det ikke latt seg gjøre å sette i gang arbeidet her.

NDRs største og mest omfattende ansvarsområde ligger under overordnet mål 1 - **Nidaros domkirke og Erkebispegården skal planmessig sikres, vedlikeholdes og restaureres basert på forskning og etter gjeldende internasjonale restaureringsprinsipper**. Det er brukt desidert mest personalressurser under dette målet. Av større ressurskrevende tiltak som har blitt gjennomført kan vi trekke frem restaurering av Kongeinngang på Nidaros domkirke, totalrehabilitering av Artilleribygget, ferdigstilling av konserveringsarbeider på kalkmaleriene i Erkebispegårdens nordfløy (Regalierommet), prosjektering og oppstart ny innvendig belysning Nidaros domkirke, kartleggingsarbeid med sikte på å sikre fremtidig leveranse av riktig steinkvalitet og et omfattende digitaliseringsarbeid på flere felt. Vi har stort sett kommet så langt som planlagt på de større tiltakene, og måloppnåelsen må kunne sies å være god om enn vi ikke kom helt i mål mht. antall murte skift på Kongeinngangen og sikring av fremtidig steinleveranse.

På overordnet mål 2 - **NDR skal opprettholde og videreutvikle sin posisjon som et nasjonalt kompetansesenter for restaurering av verneverdige bygninger i stein** – er det full måloppnåelse. Dette gjennom aktivt utadrettet arbeid for å sikre innpass i større langsiktige restaureringsoppdrag. Det er et kontinuerlig fokus på å øke omsetningen knyttet til eksterne oppdrag, samtidig som dette må balanseres opp mot oppgavene vi har internt på Nidaros domkirke og Erkebispegården.

Under overordnet mål 3 - **Pilegrimssatsingen skal bidra til verdiskapning og positiv utvikling langs St. Olavsveiene til Trondheim. Den skal ha en tydelig kirkelig forankring og samtidig være åpen og inkluderende for mennesker med ulik tro, kultur og tradisjon** – er det full måloppnåelse på de periodemål som er internt finansiert. Der det er forutsatt eksternt finansiering er midlene enten ikke bevilget eller kommet sent på året, og arbeidet er ikke igangsatt. Resultatindikatorer ligger noe lavere enn måltallene, men det er like fullt en god vekst fra 2017 til 2018 når det gjelder den faktiske bruken av pilegrimsleden. For 2018 vil vi trekke frem arbeidet med å få regodkjent St. Olavsleden som Europeisk Kulturveg og utformingen av en bærekraftig modell for nordisk samarbeid om Europeisk Kulturveg, samt oppstart med utviklingen av en ny digital plattform for pilegrimsleden. Videre har det over tid vært jobbet strategisk med å bygge gode samarbeidsrelasjoner regionalt, nasjonalt og internasjonalt.

For overordnet mål 4 - **Nidaros domkirke og Erkebispegårdens historie skal formidles til publikum. Formidlingen skal skape refleksjon og forståelse, ta i bruk moderne metoder og være tilpasset ulike målgrupper** – er det full måloppnåelse på de ulike periodemålene. Selv om vi ikke når helt opp til våre måltall når det gjelder resultatindikatorer, er det likevel et godt resultat for 2018 når NDR totalt sett opprettholder samme nivå på billettsalget som i publikumsrekord- og Anno året 2017. Av større ressurskrevende tiltak som er gjennomført nevnes omfattende forberedelser i de mange ulike delprosjektene knyttet til NDRs 150 års jubileum i 2019, konseptualisering av opplevelser knyttet til utleievirksomheten i Erkebispegården og markeringen av 200 års jubileet for Carl Johans kroning i Nidarosdomen.

På de områder hvor resultatene ikke er iht. målsetting, vil arbeidet fortsette i 2019.

12 Kongeinngangen, med all sin detaljrikdom, krever stor nøyaktighet og kompetanse under restaureringsarbeidet.

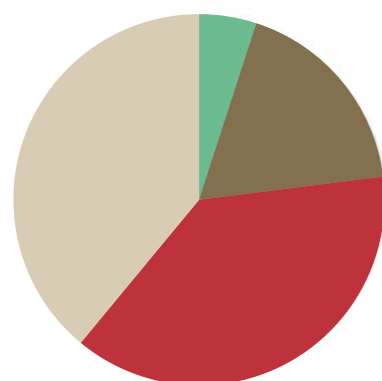

13

RESSURSBRUK

NDRs ressursbruk generelt er synliggjort gjennom fordeling på hhv avdelinger og type kostnader. Tilskuddsforvaltningen er ikke lagt inn her ettersom det er på en annen post i statsregnskapet. Administrasjon og eiendom er definert som avdeling på lik linje med tre de øvrige.

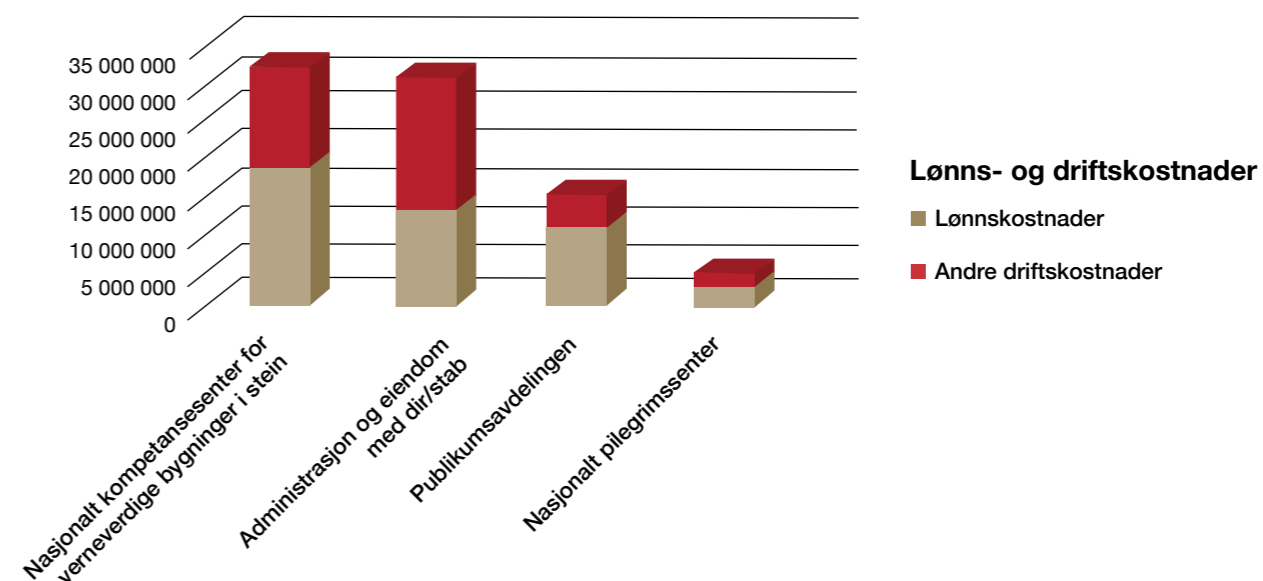
Oversikt over driftskostnader pr. hovedaktivitet viser at Nasjonalt kompetansesenter for verneverdige bygninger i stein, med vedlikehold, restaurering og forskning utgjør det største området med 39 %. Deretter kommer Administrasjon og eiendom m/direktør og stab, Publikumsavdelingen og Nasjonalt pilegrimssenter.

Driftskostnader pr. hovedaktivitet

- Nasjonalt kompetansesenter for verneverdige bygninger i stein 39 %
- Administrasjon og eiendom med dir/stab 38 %
- Publikumsavdelingen 18 %
- Nasjonalt pilegrimssenter 5 %

Oversikten nedenfor viser hvordan kostnadene fordeler seg på lønn og drift.

OVERORDNET MÅL 1 - NIDAROS DOMKIRKE OG ERKEBISPEGÅRDEN SKAL PLANMESSIG SIKRES, VEDLIKEHOLDES OG RESTAURERES BASERT PÅ FORSKNING OG ETTER GJELDENE INTERNASJONALE RESTAURERINGSPRINSIPPER

PRIORITERINGER – PERIODEMÅL FOR 2018

- Kongeinngangen – restaurere skift 16-27
- Artilleribygget - fortsette restaurering iht. prosjektplan
- Beslå strebepilaster korets søndre fasade
- Ferdigstille restaurering Regalierom i Erkebispegårdens nordfløy
- Prosjektering og oppstart ny innvendig belysning i Nidaros domkirke
- Tilrettelegging av infrastruktur i Erkebispegården
- Sikre leveranse av riktig steinkvalitet til ulike behov
- Utvikle reparasjonsmørtler
- Steinhuggermerker – delrapport
- Beskyttelsesglass som konserveringsmetode glassmaleri
- Ta i bruk programvare for registrering av samlinger, og gjøre disse offentlig tilgjengelig
- Klargjøre digital dokumentasjon korets nordre fasade

RESULTAT, MÅLOPPNÅELSE OG RESSURSBRUK FOR PRIORITERTE PERIODEMÅL I 2018

KONGEINNGANGEN – RESTAURERE SKIFT 16-27

Årets arbeider på Kongeinngangen har vært de mest krevende så langt i prosjektet. Overordnede prinsipper for restaurering av stein og nødvendige statiske forsterkninger er avklart med Riksantikvaren.

Kompliserte steinreparasjoner og nødvendig nyhugging av stein er utført etter plan. Det har også vært viktig å sikre seg mot framtidige statiske utfordringer på Kongeinngangen. Dette er ivaretatt ved god murerteknisk utførelse og montering av horisontalt strekkstag.

Kongeinngangens aller mest detaljrike og kanskje prestisjetunge bygningsdel ble restaurert denne sesongen. Hovedbuen, med utallige lekre utsmykninger, mange av dem fra middelalderen (datert 1235), ble møysommelig restaurert slik at mange generasjoner etter oss også kan glede seg over de detaljrike utsmykningene. Gjenoppmuringen ble avsluttet på skift 24 mot øst og på skift 22 mot vest. Mange av skiftene som ble murt opp i 2018 var murerteknisk svært krevende, spesielt i de områdene hvor man har kompliserte former i mange plan og i tillegg skal kombinere middelalder stein og nyhugget stein.

Vi nådde ikke helt i mål iht. fremdriftsplan for Kongeinngangen, jf. ferdig skift 27. Dette skyldes sykdom hos nøkkelpersonell i oppmuringprosessen kombinert med at noen eksterne oppdrag tok mer tid enn planlagt. Kvaliteten på utført arbeid er meget god.

ARTILLERIBYGGET - FORTSETTE RESTAURERING IHT. PROSJEKTPLAN

Restaureringen av Artilleribygget i Erkebispegården er totalt sett i rute i 2018. Utvendig kledning østgavlen er ferdigstilt og taket er ferdig omlagt. Permanent fjernvarme og strømtilførsel er etablert. Innvendige arbeider er godt i gang, og ny etasjeskiller er delvis ferdigstilt. Det er utført et omfattende prosjekteringsarbeid inneværende år, da i første rekke opp imot tekniske fag. Prosjekteringen er så godt som ferdigstilt, noe som vil lette arbeidet og bidra positivt i forhold til fremdriften i 2019. Prosjektet finansieres over NDR sitt ordinære driftsbudsjett.

BESLÅ STREBEPILASTER KORETS SØNDRE FASADE

I 2018 har de mest utsatte murpartiene på korets søndre fasade blitt beskyttet ved hjelp av gode beslagsløsninger. Eksterne blikkenslagere har beslått pilartakene, mens NDR bygde stillasene ifm arbeidene. Avslutningsvis ble det også satt opp sikkerhetsvriere bak pilastrene for sikrere ferdsel på sideskipstaket.

FERDIGSTILLE RESTAURERING REGALIEROM I ERKEBISPEGÅRDENS NORDFLØY

Siste del av arbeidene, konsolidering av 1960-tallets restaurering av draperimaleriene (nedre del av veggene), er nå ferdigstilt og rommet er åpnet for spesialomvisninger. Rommet ble gjenåpnet ifm markeringen av jubileet for Carl Johan 07.september 2018.

PROSJEKTERING OG OPPSTART NY INNVEDIG BELYSNING I NIDAROS DOMKIRKE

I 2018 er konseptvalg gjort og prøvelyssetting ferdig. Prosjektet disponerer tilsammen 23,9 mill. kr. til gjennomføring av arbeidene i perioden 2017-19. Prosjektet er planlagt ferdigstilt desember 2019. Det har blitt nedlagt mye ressurser med sikte på å skaffe eksterne midler til fullfinansiering av prosjektet. NDR nådde gjennom en innsamlingsaksjon målet i juli 2018. Hovedbidragsytere er stat, fylkeskommune og kommune. I tillegg har også næringsliv, stiftelser og private givere bidratt.

TILRETTELEGGING AV INFRASTRUKTUR I ERKEBISPEGÅRDEN

Periodemålet var planlagt med forutsetning om ekstern finansiering. Søknad om finansiering ble ikke innvilget og tiltak er derfor ikke igangsatt. Arbeidet påbegynnes i 2019 gjennom interne midler til utarbeidelse av et forprosjekt.

SIKRE LEVERANSE AV RIKTIG STEINKVALITET TIL ULIKE BEHOV

Arbeidet med kartlegging av behov og muligheter for å finne stein av riktig kvalitet i er godt i gang i samarbeid med flere sentrale miljø. Rapporter fra NGU ble forsinket grunnet interne forhold, men ble så godt som ferdig i slutten av desember 2018. Det tas sikte på å fullføre kartleggingsarbeidet i 2019.

Leveranse for inneværende år ble sikret etter avtale med grunneier om å plukke stein fra skrottippet i Grunnes-bruddet, Målselv. Trolig vil også bruddet i Målselv bli NDR sitt hovedbrudd i fremtiden. Det vil kreve en god del jobb, både administrativt og praktisk, å re-åpne et brudd som dette. Det jobbes med leveranse av stein av andre kvaliteter via et nasjonalt fora der sentrale aktører er NGU, Riksantikvaren m.fl.

3 ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER

UTVIKLE REPARASJONSMØRTLER

Konservere og reparere kleberstein er en sentral oppgave knyttet opp imot mange av NDR sine prosjekter. Det å kunne ha en «palett» reparasjonsmørtler til ulike oppgaver er viktig. I 2018 har man startet arbeidet med å søke å utvikle en kvalitetsmessig god mørtel basert på naturlige produkter. Det er skaffet til veie analyser av middelalderske reparasjons-mørtler/lim som opprinnelig ble benyttet på Erkebispegården og som kan være et godt utgangspunkt for det videre prosjektet. Arbeidet startet høsten 2018 og vil fortsette i 2019.

STEINHUGGERMERKER – DELRAPPORT

I hovedbuen inn til Kvinnernes minnekapell i Nidaros domkirke er det en sjelden stor samling steinhuggermerker. En delrapport om disse steinhuggermerkene er ferdigstilt og distribueres til aktuelle miljøer. NDR vurderer å skrive en artikkel om forskningen og funnene som er gjort. Ny kunnskap ervervet gjennom dette prosjektet vil bli formidlet besøkende i Nidarosdomen. Det ble avholdt spesialomvisninger i Kvinnernes minnekapell under Olavsfestdagene 2018, hvor delrapportens innhold ble presentert for publikum. Delrapporten er et viktig bidrag i det å formidle håndverket i Nidaros domkirke.

BESKYTTELSESGLASS SOM KONSERVERINGSMETODE GLASSMALERI

Beskyttelsesglass som konserveringsmetode for glassmalerier er en løsning som blir mer og mer utbredt. Løsningen utredes og utprøves nå også på Nidaros domkirke gjennom et prøveprosjekt. Det er i 2018 samlet inn en del litteratur og kunnskap fra andre relevante prosjekter. Det er og foretatt en studiereise til glassverkstedet i Uppsala, Sverige, der de har erfaring med beskyttelsesglass likt våre behov. Dette prosjektet vil fortsette i 2019.

TA I BRUK PROGRAMVARE FOR REGISTRERING AV SAMLINGER, OG GJØRE DISSE OFFENTLIG TILGJENGELIG

Programvaren Primus, et samlingsforvaltningssystem, er kjøpt inn og implementert i 2018. Det er så langt lagt inn 6.550 objekter. Objektene er fotografier/glassnegativer fra den tidlige restaureringsperioden. 307 av disse er gjort offentlig tilgjengelig gjennom Digitalt Museum og videre publisering vil skje puljevis. Det er en omfattende oppgave å registrere alle NDR sine samlingsgjenstander. Arbeidet vil derfor måtte pågå over flere år som en del av NDRs daglige drift basert på eksisterende ressurser.

KLARGJØRE DIGITAL DOKUMENTASJON KORETS NORDRE FASADE

Arbeidet med digital dokumentasjon er kommet langt, og er i rute i forhold til målsettingen for 2018. Det er innværende år tegnet ut et underlag i 2D, AutoCAD, som kan brukes allerede kommende år. Det arbeides også med andre metoder der man kan koble sammen 3D tegninger med en FileMaker database. I samarbeid med eksternt firma har vi i 2018 kommet frem til en prototype som ser lovende ut, men det gjenstår noe arbeid før endelig ferdigstilling.

Stillaser vil etter planen bli satt opp på korets nordre fasade i løpet av 2019. Når dette store stillaset er på plass kan vi starte detaljplanleggingen av det kommende restaureringsarbeidet. Kartleggingsarbeidet kan utføres på ordinære tegninger, våre AutoCAD tegninger. Klarer vi imidlertid å utarbeide et kartleggingsgrunnlag basert på 3D tegninger knyttet opp imot en database er vi helt i front i å ta i bruk og unytte potensialet som ligger i denne teknologien.

OVERORDNET MÅL 2 - NDR SKAL OPPRETTHOLDE OG VIDEREUTVIKLE SIN POSISJON SOM ET NASJONALT KOMPETANSESENTER FOR RESTAURERING AV VERNEVERDIGE BYGNINGER I STEIN

PRIORITERINGER – PERIODEMÅL FOR 2018

- Få innpass i større langsiktige restaureringsoppdrag

RESULTAT, MÅLOPPNÅELSE OG RESSURSBRUK FOR PRIORITERTE PERIODEMÅL I 2018

FÅ INNPASS I STØRRE LANGSIKTIGE RESTAURERINGSOPPDRAG

Som Nasjonalt kompetansesenter for verneverdige bygninger i stein (NKS) er en naturlig del av oppdraget vårt å bistå andre aktører som har behov for vår spesialkompetanse. I så henseende har opprettelse av samarbeidsavtaler med de større miljøene i landet vært et naturlig fokusområde i 2018. Gjennom et tettere samarbeid vil vi kunne jobbe i et lengre perspektiv, og dermed også lettere kunne planlegge når de ulike oppgavene skal gjennomføres.

Vi har i 2018 nådd vår målsetning og fått på plass samarbeidsavtaler med sentrale miljø i landet, og derigjennom sikret flere større og langsiktige restaureringsoppdrag. Intensjonsavtale er inngått med Stavanger 2025 og avtaler om utførelse av eksterne oppdrag er tegnet med Stavanger kommune, Statsbygg, Nasjonalbibliotek i Oslo, Akasia i Bergen m.m. Sist inngåtte avtale er med NTNU v/Institutt for arkitektur og teknologi.

Den største utfordringen er å balansere mengden eksterne oppdrag opp mot de store oppgavene vi har internt på Nidaros domkirke og Erkebispegården.

I 2018 har det i tillegg vært jobbet med forberedelser til «European Stone Festival» som NDR skal arrangere i Borggården i juni 2019. Dette som en del av øvrige forberedelser til markeringen av NDRs 150 års jubileum. Samtidig gir dette arrangementet kompetansesenteret en unik mulighet til å formidle sin særskilte håndverkskompetanse.

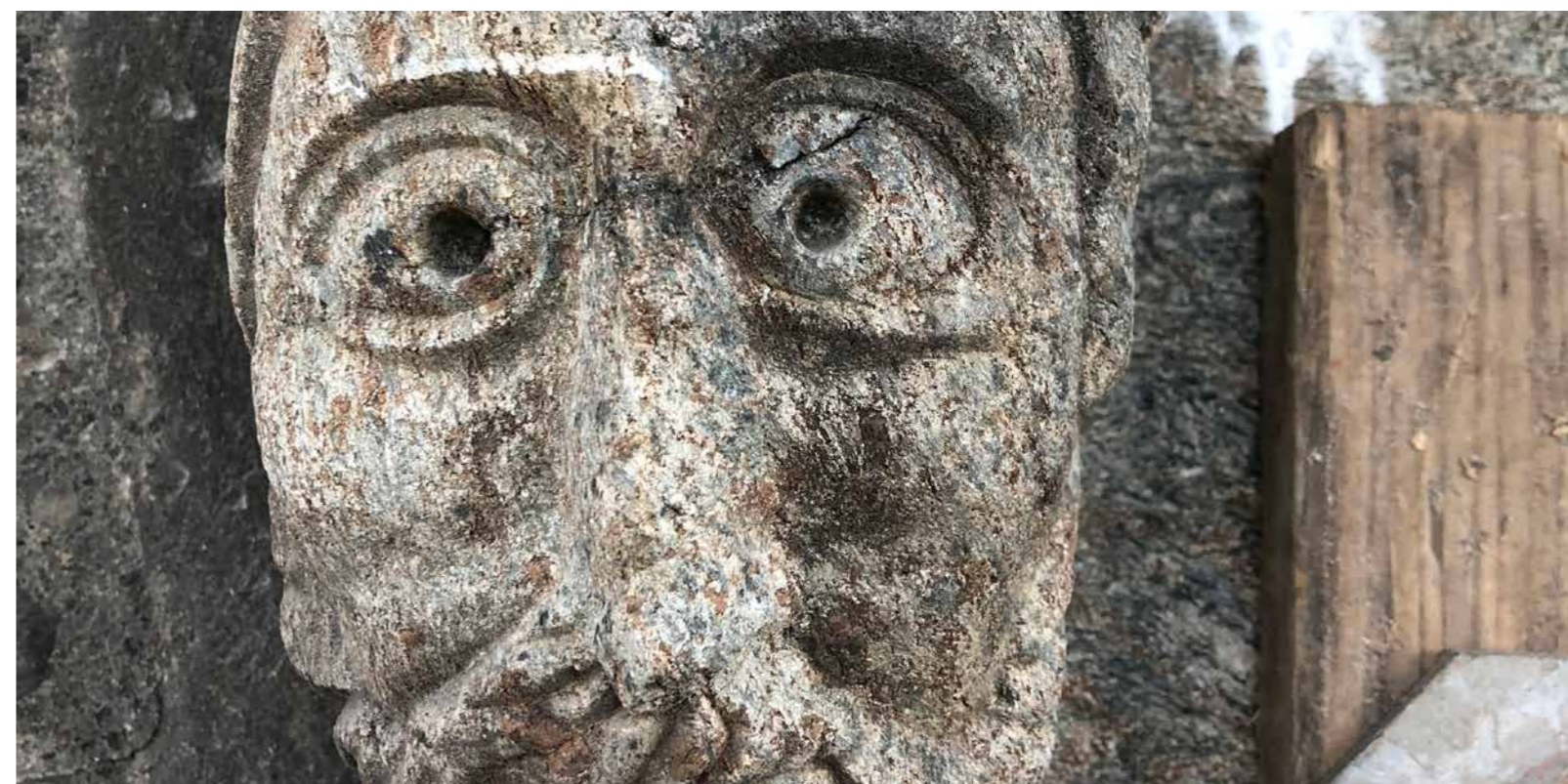
MÅLTALL

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Mål 2018	Resultat 2018	Mål 2019	Endr. %/stk. 2017-18
Omsetning eksterne oppdrag - NKS ¹⁾	1 788 536	1 126 779	1 630 000	1 828 263	1 740 000	+62,3/701 484
Antall oppdrag (> kr. 5 000)	50	57	-	49	-	-14,0/8
Oppdrag pr verksted:						
- Steinhuggerverksted	8	12	-	9	-	-25,0/3
- Murerverksted	5	7	-	5	-	-28,6/2
- Smia	13	14	-	7	-	-50,0/7
- Gipsverksted ²⁾	9	9	-	10	-	+11,1/1
- Snekkerverksted	9	5	-	4	-	-20,0/1
- Glassverksted	4	7	-	10	-	+42,9/3
- FOU ³⁾	2	3	-	4	-	+33,3/1

¹⁾ I tillegg kommer suvenirproduksjon for NDRs butikk til en anslått verdi av 0,1 mill. kr. pr år.

²⁾ Gipsverkstedet har i tillegg mange små oppdrag opp imot reparasjoner av suvenirer mv.

³⁾ FOU tilføyd f.o.m. 2018. Totalt antall oppdrag er økt tilsvarende. Resultat 2016 og 2017 er korrigert for dette.

OVERORDNET MÅL 3 - PILEGRIMSSATSINGEN SKAL BIDRA TIL VERDISKAPNING OG POSITIV UTVIKLING LANGS ST. OLAVSVEIENE TIL TRONDHEIM. DEN SKAL HA EN TYDELIG KIRKELIG FORANKRING OG SAMTIDIG VÆRE ÅPEN OG INKLUDERENDE FOR MENNESKER MED ULIK TRO, KULTUR OG TRADISJON

PRIORITERINGER – PERIODEMÅL FOR 2018

- Utvikle langtidsplan 2017-2037
- Oppgradere merking og infrastruktur Gudbrandsdalsleden
- Ny digital plattform
- Innholdsproduksjon pilegrim
- Utvikle bærekraftig modell for nordisk samarbeid om Europeisk Kulturveg
- Godkjenning og innlemming av Kystpilegrimsleia

RESULTAT, MÅLOPPNÅELSE OG RESSURSBRUK FOR PRIORITERTE PERIODEMÅL I 2018

UTVIKLE LANGTIDSPLAN 2017-2037

Arbeidet med å styrke pilegrimsleden som attraktivt reisemål nasjonalt og internasjonalt fortsetter. Utviklingen av en ny langtidsplan for pilegrimssatsingen er et sentralt verktøy i dette, og er organisert som et prosjekt med NPS som prosjektleder, RPS Stiklestad som prosjektsekretær og et konsulentfirma som innleid prosessleder. Prosjektgruppa består for øvrig av representanter fra Nasjonalt Kirkelig Pilegrimsutvalg, Trøndelag Reiseliv, Kulturminnefondet, RPS Dale-Gudbrands Gard, Glasslåven og Sogn og Fjordane fylkeskommune. Prosjektet ble igangsatt i september iht. prosjektplan, og første utkast til ny langtidsplan sendes ut til høring 01.03.19.

OPPGRADERE MERKING OG INFRASTRUKTUR GUDBRANDSDALSLEDEN

Et større prosjekt vedrørende merking, skilting og tilrettelegging for flere rasteplasser langs Gudbrandsdalsleden ble avsluttet i 2017. Det er i den forbindelse sammenfattet en prosjektbeskrivelse for videreføring av infrastrukturtiltak på Gudbrandsdalsleden med innspill fra de regionale sentrene.

Periodemålet ble planlagt med forutsetning om ekstern finansiering gjennom tildeling av spillemidler ev bevilgning fra andre eksterne bidragsytere. NPS fikk i desember innvilget sin søknad til Sparebankstiftelsen DNB på kr. 6 mill. kr. til finansiering av prosjektet «Bærekraftig pilegrimsvandring».

Prosjektet har som mål å utvikle og etablere 6 nye servicestasjoner langs Gudbrandsdalsleden. Servicestasjonene skal utvikles i samarbeid med arkitektstudenter, bygget i ny norsk arkitektur med bærekraftige tekniske løsninger som gir vandrere tilgang på toalett, rent vann og ladepunkter for telefoner og nettbrett. Tilskuddsmidlene skal dekke både prosjektledelse, utvikling, produksjon og etablering av servicestasjonene. Prosjektleder er tilsatt med oppstart januar 2019. Det vil bli samarbeidet tett med de regionale sentrene for å nå målene for prosjektet.

NY DIGITAL PLATTFORM

Arbeidet med å utvikle ny digital plattform for Pilegrimsleden startet opp i 2018. Hovedfokuset er å styrke pilegrimens digitale brukerreise fra a til å, ved å kvalitetssikre digital struktur, funksjon, innhold og drift på pilegrimsleden.no.

Et viktig bidrag i arbeidet er vårt samarbeid med Den norske turistforening (DNT) i utviklingen av nasjonal turportal; ut.no. NPS har lagt sitt arbeid med pilegrimsleden.no tett opp mot nye ut.no sin digitale struktur, og samarbeidet fører til nyttige synergier og kompetanseutveksling. Et annet viktig bidrag kommer fra prosjektgruppen bestående av aktører fra NPS og RPS-ene. Prosjektgruppemøtene er en viktig arena for å vurdere og sikre gode beslutninger, samt sikre at fremdriftsplan blir fulgt. Den største utfordringen har vært relatert til pilegrimsnettverkets (NDR+NPS+RPS-ene) organisatoriske struktur og hvordan nettverket kan og bør organisere arbeidet for å sikre optimal digital bruker-opplevelse for pilegrimen. Arbeidet er i rute og lanseringsdato for ny digital plattform er satt til 15.10.19.

INNHALDSPRODUKSJON PILEGRIM

Å lykkes med digital kommunikasjon og markedsføring henger tett sammen med å ha relevant og koordinert innhold i pilegrimssatsingens ulike digitale kanaler, samt å publisere på brukerens premisser. Periodemålet ble planlagt med forutsetning om ekstern finansiering. Dette har ikke latt seg gjøre å skaffe innværende år og arbeidet har derfor ikke blitt igangsatt.

Det er behov for å se nærmere på muligheter for intern innholdsproduksjon- og utvikling i pilegrimsnettverket. Det jobbes med å finne løsninger på denne problemstillingen i arbeidet med ny digital plattform. Et annet alternativ NPS har initiert er å etablere et forpliktende samarbeid med Innovasjon Norge Reiseliv (Visit Norway) der Visit Norway tar kostnaden med både noe innholdsproduksjon og markedsføring av Pilegrimsleden internasjonalt. Visit Norway har vært positiv til et slikt samarbeid, under forutsetning av at vi viser til tiltak som synliggjør at Pilegrimsleden har kapasitet til å ta imot veksten av pilegrimer og vandrere som vil kunne komme om Visit Norway velger å satse. NPS vil i 2019 arbeide for tiltak som gir den nødvendige styrking av kapasiteten.

UTVIKLE BÆREKRAFTIG MODELL FOR NORDISK SAMARBEID OM EUROPEISK KULTURVEG

Helt siden første godkjenning av statusen for St. Olav Ways som Europeisk Kulturvei i 2010, har en styringsgruppe bestående av seks navngitte personer stått som ansvarlige for statusen. Det har ikke vært valg på styringsgruppens medlemmer og de opprinnelige vedtektene har heller ikke åpnet for rekruttering av nye medlemmer inn i nettverket eller i styringsgruppen. Dette ble kritisert i evalueringen i 2013/14, men fikk den gang ingen videre konsekvens.

I evalueringen 2016/17 ble det derimot gitt klar tilbakemelding om at styringsgruppens manglende demokrati ikke stod i samsvar med kriteriene for statusen som Europeisk Kulturvei, og at det denne gang ville få konsekvenser dersom styringsmodellen ikke ble endret. Endringsprosessen startet med årsmøtet for styringsgruppen i februar 2018. Statusen for tre nye år ble godkjent i april 2018. I oktober 2018 ble det gjennomført ekstraordinært årsmøte i foreningen «Association for the Route of St. Olav Ways (ACSOW) med medlemmer fra Norge, Sverige, Danmark og Finland, med bla. valg av styre.

Instituttet for Europeiske Kulturveger (EICR) i Luxemburg forvalter de europeiske kulturvegene på vegne av Europarådet. EICR har ansvaret for godkjenning av nye kulturruter, samt treårs-evaluering med regodkjenning av eksisterende ruter. Utviklingen av en bærekraftig modell for nordisk samarbeid om statusen som Europeisk Kulturveg har i 2018 vært preget av etablering av styringsdokument og formaliteter. NPS har rollen som «Route Management» for foreningen og forvaltningen av statusen som Europeisk Kulturveg, et arbeid som i 2018 har vært ressurskrevende. Gjennom formalisering og etablering av ACSOW er det nå lagt et grunnlag for forbedring og framtidig drift.

GODKJENNING OG INNLEMMING AV KYSTPILEGRIMSLEIA

Kystpilegrimsleia ble i 2018 godkjent som pilegrimsled og St. Olavsveger til Trondheim. En forutsetning for godkjenningen er utvikling av en varig modell for ordinær drift av leden. I november 2018 ble det inngått avtale mellom Kystpilegrimsleia ved Hordaland fylkeskommune og NPS, hvor NPS tar oppgaven som prosjektleder for arbeidet med videreføring av strukturering og etablering av permanent driftsmodell. Prosjektet er tidsavgrenset til ett år og finansieres av fem involverte fylkeskommuner og Riksantikvar. Det er tilsatt prosjektleder i engasjementstilling med oppstart 01.01.19.

FORVALTNING AV TILSKUDDSMIDLER

NDR fikk i 2018 tildelt kr. 5 800 000 som tilskuddsmidler og har tildelt kr. 950 000 til følgende regionale pilegrimssenter: Nidaros Pilegrimsgård, RPS Dovrefjell, RPS Dale-Gudbrands Gard, RPS Hamar, RPS Granavollen og RPS Oslo. I tillegg er det tildelt kr. 100 000 til RPS Stiklestad. Midlene er tildelt gjennom individuelle tildelingsbrev til hvert av sentrene og det er mottatt rapporter om forvaltningen av disse midlene. Det gjennomføres årlige dialogmøter med hvert RPS.

MÅLTALL

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Mål 2018	Resultat 2018	Mål 2019	Endr. %/stk. 2017-18
Overnattingsdøgn på: - Gudbrandsdalsleden - St. Olavsleden	14 777 1 393	17 507 1 469	20 133 1 690	18 588 1 687	23 153 1 940	+6,2/1 081 +14,8/218
Utstedte Olavs brev ¹⁾ Nidaros Pilegrimsgård	1 045	1 040	1 196	1 170	1 375	+12,5/130
Registrerte langvandrere ut fra Oslo	394	408	469	524	610	+28,4/116
Registrerte passeringer på pilegrimsleden: - Solsjøbygda, Orkdal - Kastberga i Bymarka, Trondheim	980 2 340	1 099 2 631	1 263 3 025	1 200 2 896	1 380 3 240	+9,2/101 +10,1/265
Antall brukere på www.pilegrimsleden.no	91 021	112 744	129 655	109 987	146 567	-2,4/2 757
Redaksjonell omtale Pilegrimsleden (anslått annonseverdi i mill.kr) ²⁾	3	5,1	5,9	4,5	6,8	-11,8/0,6

¹⁾ Olavs brevet gis til de pilegrimer som har gått minst de siste 100 kilometerne inn til Nidarosdomen, og som møter opp på pilegrimsmottaket i Nidaros Pilegrimsgård.

²⁾ Tall fra Visit Norway som bruker annonseverdi som måleparameter. Merk! Visit Norway har ikke systemer for å måle annonseverdi for blogger, nettaviser- og magasiner, så resultatet er i realiteten høyere. (Gjennom vårt samarbeid om USA/UK presseturer som ble gjennomført i 2018, får vi vist frem Pilegrimsleden til 55 mill i USA og UK. Dette er antallet lesere, journalister og bloggere vi når ut til i kvalitetsmediene Financial Times, The Guardian, The Telegraph, m.fl. Effekten av dette arbeidet er ikke synlig i tallene for annonseverdi i 2018)

OVERORDNET MÅL 4 - NIDAROS DOMKIRKE OG ERKEBISPEGÅRDENS HISTORIE SKAL FORMIDLES TIL PUBLIKUM. FORMIDLINGEN SKAL SKAPE REFLEKSJON OG FORSTÅELSE, TA I BRUK MODERNE METODER OG VÆRE TILPASSET ULIKE MÅLGRUPPER

PRIORITERINGER – PERIODEMÅL FOR 2018

- NDRs 150 års jubileum
- Videreutvikle formidlingstiltak i Erkebispegården

RESULTAT, MÅLOPPNÅELSE OG RESSURSBRUK FOR PRIORITERTE PERIODEMÅL I 2018

NDRS 150 ÅRS JUBILEUM

Målsetningen for NDRs 150-årsjubileum er å øke kjennskapen til og stoltheten over NDR lokalt og nasjonalt, spesielt med tanke på den unike håndverkskompetansen virksomheten ivaretar og utvikler for kommende generasjoner. Det har gjennom 2018 blitt nedlagt mye ressurser i hele organisasjonen knyttet til forberedelser til NDRs 150 års jubileum i 2019. En plan er utarbeidet og vedtatt av styret med sikte på å ivareta målsetningen for jubileet, og organisasjonen er totalt sett i rute med forberedelsene.

En populærvitenskapelig foredragsrekke på 12 foredrag, der man formidler Nidarosdomens restaureringshistorie, ble iverksatt høsten 2017 og avsluttes våren 2019. Tema er variert og gir et unikt innblikk i mangfoldet og omfanget av prosessen både i forhold til involverte kunstnere, arkitekter og håndverkere. I tillegg til NDRs fagekspertise er det brukt eksterne foredragsholdere. Måloppnåelse vurderes som god mht. gjennomføring og tilbakemelding fra publikum, om enn med et noe beskjedent besøkstall.

Det har vært arbeidet mye med en jubileumsbok om NDR som arbeidsplass gjennom 150 år. Utgivelse skjer i samarbeid med Museumsforlaget AS. Lansering var planlagt i november 2018, men er utsatt til mai 2019. Målgruppe er NDRs ansatte, byens befolkning og kulturhistorisk interesserte nasjonalt. Forfatterne er i hovedsak NDRs ansatte og en eksternt fagkonsulent er engasjert. Manus er overlevert forlaget.

Det er inngått avtale med et filmproduksjonsselskap om produksjon av en 30 min. dokumentarfilm om NDR i anledning jubileet. Filmen lages med mål om visning på riksdekkende TV. Det har vist seg å være utfordrende å innhente eksternt støtte til denne type oppdragsfilm og ambisjonsnivå og lengde på film er tatt ned. Lansering er planlagt under NDRs «European Stone Festival» i juni 2019. Filmopptak er i gang.

I 2018 startet planleggingen av en jubileumsutstilling i 2019. Der skal restaureringshistorien og håndverkene ved NDR formidles gjennom store fotomontasjer utendørs.

Som en del av NDRs jubileum planlegger vi å utgi middelalderhåndskriftet «Passio Olavi» på moderne norsk. Det ble igangsatt et oversettelsesprosjekt fra latin til moderne bokmål i 2017. Oversettelsen er gjort av en latin-spesialist. Oversettelsesarbeidet er fullført og teksten overlevert i tråd med plan sommeren 2018. Teksten danner grunnlaget for bokutgivelsen som skjer under Olavsfestdagene i 2019.

I siste del av 2018 har det vært jobbet med å videreutvikle nettsiden nidarosdomen.no, for å øke synligheten og kjennskapen til Nasjonalt kompetansesenter for verneverdige bygninger i stein, hvor målet er å bidra til økt etterspørsel etter kompetansesenterets særskilte håndverkskompetanse og tjenester. Programmeringsarbeidet er ferdig, innholdsproduksjon pågår og lansering er planlagt i februar 2019.

VIDEREUTVIKLE FORMIDLINGSTILTAK I ERKEBISPEGÅRDEN

Fokuset i 2018 har vært på konseptualisering av opplevelser knyttet til utleievirksomheten i Erkebispegården. Det er utviklet tre ulike konsepter ifm utleie i Herresalen; «Nidaros Anno», «Erkebiskopens Gilde» og «Pilegrim». Målet er å gi publikum unike opplevelser i historiske omgivelser der både mat, drikke og formidling inngår som en helhet. Konseptene har vært gjennomført med gode tilbakemeldinger fra kundene.

NDR valgte også i 2018 å beholde Borggården som arena for sine aktiviteter under Olavsfestdagene til tross for at Historisk marked var flyttet til Ytre Kongsgård. Dette for å ivareta NDRs målsetning om å etablere Erkebispegården som en levende kulturarena. NDR gjennomførte et relativt omfattende barne- og familieprogram under festivalen, med ridderskole, kroneverksted og skoletime, ledet av våre dyktige formidlere. I tillegg presenterte NDRs håndverkere ulike håndverk som også barna fikk prøve seg på. Det er utfordrende å synliggjøre NDRs tilbud i konkurranse med alle andre tilbud under festivalen. Til tross for økende oppslutning om enkelte tilbud i 2018 sml. med 2017, er ikke besøkstallet tilfredsstillende. Vi ønsker derfor å revurdere hvilke arenaer som benyttes i 2019 for å sikre økt besøk og oppmerksomhet.

200 års jubileet for Carl Johans kroning i Nidarosdomen ble feiret med et dagsseminar, «Kongen, katedralen og kroningsbyen» fredag 07.09.18. Seminaret var et samarbeid med Kunnskapsbyen Trondheim, Carl Johans arbeidsstiftelse og Trondhjems historiske forening. I underkant av 100 personer deltok her. De fikk også oppleve det nyrestaurerte Regalierrommet for første gang. Den franske ambassadøren viste stor interesse for markeringen og stilte med foredragsholder til seminar og holdt mottagelse i Herresalen om kvelden. Lørdag ble det tilbudt spesialomvisninger i Regalierrommet og riksregaliene, og søndag ble det arrangert familiedag med bla. kongelig teater i Herresalen for små og store samt visning av riksregaliene. Det var stor pågang til spesialomvisningene, mens besøket på familiedagen var relativt beskjedent med under 100 besøkende. Kroningsjubileet fikk bred medieomtale og synliggjorde Nidarosdomen og Erkebispegårdens posisjon som viktige nasjonale symboler. Markeringen vakte interesse både blant politikere og byens kulturliv og styrket relasjonene til våre samarbeidspartnere.

I tillegg er det et kontinuerlig fokus på videreutvikling av digitale formidlingstilbud. To digitale installasjoner kom på plass i Nidarosdomen i 2018; digitalt glassverksted for barn og informasjonstårn for både norske og utenlandske gjester. Digitalt glassverksted er et interaktivt tilbud for barn der de fargelegger motiver fra glassmaleriene som i etterkant projiseres på veggen i kirken. Permanent løsning for informasjonstårn med interaktive skjermer i Nidarosdomen ble satt i drift i mai. Vi er fortsatt i en utredningsfase når det gjelder anskaffelse av system for digital formidling gjennom besøkendes egne mobiltelefoner. Arbeidet har tatt noe lengre tid enn opprinnelig planlagt. Dette skyldes hovedsakelig et ønske om å skynde seg sakte og sikre at de ulike digitale utviklings- og effektiviseringsprosjektene er koordinerte, kompatible og bærekraftige på sikt. Samtidig har det vært viktig å sikre seg en tilstrekkelig erfaringsbase fra andre relevante brukere i en testfase, og på den måten skape et best mulig analysegrunnlag for NDR. Utviklingen av det digitale formidlingstilbudet vil fortsette, og det tas sikte på å implementere et system for digital formidling gjennom besøkendes egne mobiltelefoner i 2019.

MÅLTALL

Resultatindikatorer	Resultat 2016	Resultat 2017	Mål 2018	Resultat 2018	Mål 2019	Endr. %/stk. 2017-18
Besøkstall basert på utstedte billetter Nidaros domkirke ¹⁾	178 346	192 272	207 000	195 796	210 000	+1,8/ 3 524
Besøkstall basert på utstedte billetter Museum Erkebispegård	31 217	32 810	35 500	34 315	37 000	+4,6/ 1 505
Besøkstall basert på utstedte billetter Riksregalieutstilling	33 258	34 595	37 500	36 906	39 000	+6,7/ 2 311
Utstedte billetter ²⁾ arrangement/spesialtilb.	1 811	9 165	2 500	1 760	3 000	-80,8/ 7 405
Totale besøkstall basert på utstedte billetter – Nidaros domkirke og Erkebispegård	244 632	268 842	282 500	268 777	289 000	0,0/ -65
Omsetning butikk	5 513 477	5 924 476	6 320 000	6 079 526	6 100 000	+2,6/ 155 050
Omsetning temporær utleie Erkebispegård	2 128 510	2 163 000	2 130 000	2 223 243	2 300 000	+2,8/ 60 243
Antall brukere på www.nidarosdomen.no	102 902	137 249	115 000	124 702	135 000	-9,1/ 12 547
Snitt på Trip Advisor - Nidaros domkirke	4,48	4,52	4,57	4,53	4,70	+0,2/ 0,01

¹⁾ Registrerte besøkende til Nidaros domkirke var i 2018 407.238 stk., mot 428.396 i 2017, en nedgang på hhv. 21.158 stk. og 4,9 %. Dette inkl. besøkende til konserter og kirkelige handlinger som ikke løser billett hos NDR.

²⁾ Betydelig nedgang i utstedte billetter til arrangement/spesialtilbud i 2018 sml. med 2017 er som forventet og relaterer seg hovedsakelig til et omfattende antall Anno-arrangementer i 2017.

Det er gledelig å registrere at totalt utstedte billetter ved NDR i 2018 er på samme nivå som rekord- og Anno året 2017, selv om vi ligger noe under måltallene for 2018. Nedgangen i antall utstedte billetter til arrangement/spesialtilbud knyttet til Anno veies opp av en tilsvarende økning i utstedte billetter til våre faste tilbud i Nidaros domkirke, og museet og riksregalieutstillingen i Erkebispegården.

Basert på totalt registrerte besøkende til Nidaros domkirke – 407.238 stk. inkl. besøkende til konserter og kirkelige handlinger - og øvrige besøkstall basert på utstedte billetter til Erkebispegården, har hele 478.459 stk. vært innom våre anlegg i året som gikk. I 2017 var besøket 504.966 stk. Av NDRs eget billett salg fremgår det at besøksnedgangen i anleggene fra 2017 til 2018 ikke relaterer seg til NDR sine tilbud.

Et besøk på i underkant av en halv million i året utfordrer samtidig NDR som forvalter av anleggene mht. slitasje.

34 Formidling av håndverk under Olavsfestdagene i Erkebispegården.

Historie- og dramaformidling under Olavsfestdagene. 35

4 STYRING OG KONTROLL I VIRKSOMHETEN

4 STYRING OG KONTROLL I VIRKSOMHETEN

VURDERING AV STYRING OG KONTROLL

Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider (NDR) har god styring og kontroll og benytter mål- og resultatstyring som grunnleggende styringsprinsipper.

Langtidsplan for perioden 2018-2022 (2030) er utarbeidet med sikte på å skape en gjennomgående målstruktur og sammenheng, herunder skape en felles begrepsforståelse og sikre ivaretagelse av helhetsspektivet gjennom tverrfaglig arbeid. Planen har gitt en god plattform for utforming av årsplaner, og bidratt til forbedret årsrapportering gjennom fokus på måloppnåelse, herunder forbedrede resultatindikatorer for å se utvikling over tid.

I 2018 er det brukt store personalressurser i arbeidet med å få på plass en komplett og helhetlig Internkontrollhåndbok, herunder en gjennomgang og revidering av samtlige dokumenter. Nå er gjeldende reglement, rutiner, skjema og lenker til relevant regelverk samlet ett sted og gjort lett tilgjengelig via ny intranettside med løsning for mobiltelefon.

Videre har det vært fokus på viktigheten av intern kompetanseutveksling for å sikre kompetansemessig overlapping. Dette for å redusere sårbarhet i sentrale funksjoner, et arbeid som vil fortsette i 2019.

Gjennom 2018 har det blitt nedlagt et stort arbeid knyttet til innføring av ny personvernforordning, herunder oppnevning av personvernombud, kursing og veiledning på tvers av organisasjonen, bred kartlegging og systematisering, og sist men ikke minst implementering av nye rutiner som følge av dette. Personvern er et kontinuerlig arbeid. Videre er det et løpende fokus på å ivareta og sikre god internkontroll innenfor informasjonssikkerhetsområdet, både internt og opp mot eksterne systemleverandører.

HMS

NDR har som overordnet mål å være en bærekraftig og utviklingsorientert organisasjon, herunder et delmål om å sikre et trygt, godt og inkluderende arbeidsmiljø. Vårt HMS arbeid er basert på faste løpende rutiner knyttet til Arbeidsmiljølovens krav om et systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheten.

NDR er en IA-bedrift og samarbeider med NAV arbeidslivsenter om forebygging av sykefravær og har i den forbindelse en handlingsplan for IA arbeidet. NDR er tilknyttet en profesjonell aktør på leveranse av bedriftshelsetjenester som bistår oss i vårt HMS oppfølgingsarbeid (HMS handlingsplan). Virksomheten har bl.a. ukentlig fellestrim og årlig velferdsdag som to av flere tiltak. Vi har et aktivt arbeidsmiljøutvalg, noe som sikrer tett og god oppfølging på et tidlig stadium. Det gjennomføres årlige vernerunder og opplæring i brannslukking og førstehjelp. Det rapporteres fast på avvik via AMU med dertil hørende oppfølging. Fokuset er på å forebygge og være i forkant, fremfor å reparere, noe som også krever et kontinuerlig holdningsarbeid på alle nivå.

I 2018 har NDR gjennomført en prosess med fokus på medarbeiderskap, med utgangspunkt i våre tre nedfelte samspillverdier; samhold, åpenhet og respekt. I prosessen ble det sett nærmere på hva disse verdiene betyr for oss, hvordan vi ønsker å praktisere disse i hverdagen og det å skape en felles forståelse rundt dette. Målet er å skape større fellesskap og samarbeid på tvers av organisasjonen. Prosessen har foregått bredt i samarbeid med Arbeidslivssenteret og vår egen bedriftshelsetjeneste, og har gitt tid og rom for refleksjon rundt hvordan vi ønsker å ha det i vårt arbeidsfellesskap på veien mot felles måloppnåelse.

PERSONAL- OG ORGANISASJONSMESSIGE FORHOLD

NDR har i 2018 foretatt en evaluering av virksomhetens omorganisering pr 01.04.17 gjennom en bred anlagt midtveisevaluering. Styret vedtok ifm evalueringsrapporten mindre justeringer og oppfølgingspunkter, herunder flytting av Kommunikasjon og markedsføring fra stab til Publikumsavdelingen når ny avdelingsdirektør er på plass i mars 2019.

I 2018 er det bl.a. utarbeidet nytt personalreglement med bakgrunn i ny statsansattelov av 01.07.17, retningslinjer for konflikthåndtering og rutiner for intern varsling om kritikkverdige forhold. I tillegg er rutiner fortløpende revidert som følge av gjennomførte digitaliseringstiltak.

Det er totalt benyttet 72,9 årsverk i 2018. En av disse er relatert til renhold i domkirken og kontorer for menigheten, og omfattes av driftsavtalen NDR har med Kirkelig Fellesråd i Trondheim med tilsvarende refusjon.

Økningen i antall årsverk bunner hovedsakelig i helårseffekten av fire lærlinger som startet ved NKS høsten 2017.

UTVIKLING ÅRSVERK

Enhet ¹⁾ /År	AE m/dir. og stab ²⁾	NKS	PA	NPS	Totalt
2016	6,3	39,5	18,5	1,6	65,9
2017 ³⁾	17,8	31,7	17,7	2,8	70,0
2018 ⁴⁾	18,1	34,2	17,6	3	72,9

¹⁾ Stab=Kulturminnevern og kommunikasjon/markedsføring, AE=Administrasjon- og eiendomsavdeling, NKS=Nasjonalt kompetansesenter for verneverdige bygninger i stein, PA=Publikumsavdeling, NPS=Nasjonalt Pilegrimssenter

²⁾ I tillegg kommer en ansatt i 50 % stilling knyttet til NAV programmet VTA (varig tilrettelagt arbeid).

³⁾ I 2017 fordeler stillingene seg internt annerledes sml. med øvrige år som følge av omorganisering 01.04.17. I tillegg kom helårseffekt av overflytting NPS fra Riksantikvaren til NDR i 2017.

⁴⁾ I 2018 defineres administrasjon og eiendom som avdeling på lik linje med de tre øvrige. Direktør med stab er knyttet opp her.

LÆRLINGER

Gjennom 2018 har vi hatt tre lærlinger i steinhuggerfaget, en i tømmerfaget og to i smedfaget. En av smedlærlingene tok fagbrev våren 2018. Totalt fem lærlinger er i et pågående løp ved utgangen av 2018.

UTVIKLING EGENMELDT OG LEGEMELDT SYKEFRAVÆR

Type sykefravær	Egenmeldt (%)			Legemeldt (%)			Totalt
	Kvinner	Menn	Sum	Kvinner	Menn	Sum	
År							
2016	2,3	1,2	1,7	2,7	2,6	2,6	4,3
2017	1,3	1,9	1,5	3,5	4,8	4,2	5,7
2018	1,3	1,3	1,3	7,2	4,6	5,8	7,1

Det egenmeldte sykefraværet er fortsatt lavt, mens det legemeldte sykefraværet i 2018 er høyere enn tidligere år. Det er en målsetting om at legemeldt sykefravær ikke skal overskride 4 %. Med et resultat på legemeldt sykefravær for 2018 på 5,8 % er ikke dette målet nådd. Det er særlig de langvarige legemeldingene som har økt. I siste del av 2018 er virksomheten tilbake på et lavere sykefraværnivå, i samsvar med nivå for 2016 og 2017. Det jobbes planmessig med oppfølging i alle deler av organisasjonen i nært samarbeid med bedriftshelsetjenesten og arbeidslivssenteret.

LIKESTILLING

NDR arbeider målrettet og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering jf. aktivitetsplikten. Dette gjennom ulike tiltak i handlingsplan for likestilling. I tillegg vises det til NDRs IA-avtale og handlingsplan for IA som gode verktøy for et inkluderende og mangfoldig arbeidsliv.

NDR legger ved rekruttering vekt på å få en bedre kjønnsfordeling innenfor de ulike stillingsgruppene og utover det rekrutterer bredt, også internasjonalt, noe som bidrar til et mangfoldig og utviklende arbeidsmiljø.

KJØNNSFORDELING

Kategori	Alle stillinger ¹⁾			Lederstillinger ²⁾			Lønn
	Andel kvinner (%)	Andel menn (%)	Antall (årsv.) ³⁾	Andel kvinner (%)	Andel menn (%)	Antall (årsv.)	
Måleenhet/År							Kvinner lønn i % av menns lønn
2017	49,3	50,7	61,7	20	80	5	93,0
2018	47,5	52,5	56,6	25	75	4	98,9

¹⁾ Det er tatt utgangspunkt i fast ansatte pr 31.12.18.

²⁾ Ledere er her definert som direktør og avdelingsdirektører jfr. NDRs delegasjonsreglement. Pr. 31.12.18 står stillingen som avdelingsdirektør Publikumsavdelingen vakant, ny leder er på plass mars 2019.

³⁾ Nedgangen i antall faste årsverk fra 2017 til 2018 er ikke reell, og skyldes vakanser pr. 31.12.18.

Kvinner har i snitt tilnærmet samme lønn som menn i 2018.

Regjeringens inkluderingsdugnad for å få flere mennesker i arbeid, synliggjort gjennom et 5 % mål knyttet til nedsatt funksjonsevne eller hull i CV, er innarbeidet som en del av NDRs rekrutteringsrutiner- og system. NDR har meget lav turnover, det er derfor små endringer over tid. Dette gjør det vanskelig å nå et 5 % mål. Det kan i perioder være noe større turnover i små faste deltidsstillinger knyttet til formidling, da disse ofte bekles av studenter.

SAMFUNNSSIKKERHET OG BEREDSKAP

NDR sitt hovedansvar er å forvalte kulturhistoriske bygninger og nasjonalsymbol som Nidaros domkirke og Erkebispegården. Kulturdepartementet stiller i den forbindelse særskilte forventninger til NDRs arbeid knyttet til sikkerhet og beredskap. NDR ivaretar sitt ansvar gjennom planmessig og løpende drift, vedlikehold og restaurering. Alle bygg har brann- og innbruddssikring og adgangskontroll/overvåkning skjer gjennom låssystem, adgangskort og kameraer. NDR har døgnvakt gjennom egen driftsvaktordning og vaktelskap. Det er særskilte sikkerhetsrutiner knyttet til riksregaliene, som vurderes løpende av Riksregaliekomiteen.

Det har vært jobbet sikkerhetsmessig og skadeforebyggende gjennom hele året, både med planlagte tiltak og fortløpende tiltak basert på hendelser og erfaringer fra samfunnet rundt oss. Dette arbeidet viser god kommunikasjon og samhandling på tvers av organisasjonen, samtidig som det stadig er rom for læring og forbedringer. Arbeidet med plan for prioritering og behandling av objekter i tilfelle uønskede hendelser er slutført. Årlig kriseøvelse er avholdt gjennom en avgrenset praktisk øvelse. Revidering av krise- og beredskapsplan er utsatt til 2019. Dette for å sikre rom for å ferdigstille en større revidering og videreutvikling av NDRs ROS-analyse i 2018. Det er ingen endringer i risikobildet. Politiet holder NDR oppdatert mht. vurdering av risiko. ROS-analysen oversendes som vedlegg til årsrapporten.

DIGITALISERING

NDR har fokus på å følge opp den digitale utviklingen der det er hensiktsmessig og gir gevinst, for på den måten å bedre løse våre oppgaver på alle nivå og alle fagområder. I 2018 har arbeidet blitt intensivert og det er jobbet systematisk med å utnytte tildelte ressurser bedre og øke produktiviteten. Digitalisering av arbeidsprosesser og tjenester (digitalt førstevalg) har vært og vil fortsette å være et sentralt virkemiddel i dette arbeidet, sammen med justering av organisering, prosessforbedringer og forenklinger der det er mulig, og annen bruk av teknologi. Kort sagt jobbe smartere i alle deler av organisasjonen.

Iverksatte og planlagte effektiviseringstiltak knyttet til digitalisering er gjennomført i alle deler av organisasjonen. Det vises til fylldig omtale i kapittel 3 under overordnede mål 1,3 og 4. I tillegg har NDR følgende iverksatte og planlagte tiltak:

- Forbedret internkommunikasjon gjennom nyutviklet intranettside opp mot eksisterende nettside. Sikrer at ulike informasjonsutvekslingsbehov dekkes ett sted. Løsningen er tilrettelagt for mobil. Denne ble lansert i juni 2018.
- Utarbeidet komplett digital Internkontrollhåndbok via intranett, lansert i juni 2018.
- Eksisterende avtale med ekstern plattformleverandør vurdert iht. digitaliserings-rundskriv og videreført etter forhandlinger sent i 2017 til konkurransedyktig pris.
- Avviklet delsystemer for tidsregistrering, og samlet dette i DFØ-systemet i mai 2018.
- Videokonferanseutstyr montert januar 2018, ett stasjonært og ett mobilt, for besparelse i reisekostnader/tid.
- Prosjektrapport med fokus på inntjening og optimalisering av fortjeneste på egne varer og tjenester ferdigstilt i november 2018, hvor også digitalisering berøres. Rapporten følges opp med en handlingsplan til styret våren 2019.
- Medarbeider i masterutdanning (deltid) med vekt på digitalisering og innovasjon.
- I 2019 legges det opp til å implementere digital postkasse, delta i DFØ sitt arbeid med utvikling av turnusprogram, foreta valg av og implementere nytt bookingsystem og billettsalg på nett samt utrede utskiftning av kassasystem fra 2020.

Med mange planlagte og pågående digitaliseringsprosjekt i hele organisasjonen, kombinert med høye ambisjoner rundt feiringen av NDRs 150 års jubileum, store byggeprosjekter og effektivisering i administrasjon gjennom reduserte stillingsressurser, kan ambisjonsnivået for 2019 vise seg å være noe høyt.

Digitaliseringsarbeidet vil bla. kreve fokus på behovsanalyse, koordinering og kompatibilitet. Videre er det viktig å ikke digitalisere for å digitalisere, men digitalisere der det er formålstjenlig.

Når det gjelder gevinstrealisering er det så langt ingen rene økonomiske nettogevinster. I en relativt liten organisasjon som NDR dekker så langt ikke frigjorte lønnsmidler opp for de store anskaffelses- og driftskostnadene digitalisering påfører oss. Gevinstrealisering skjer først og fremst ved at NDR får utført mer med samme mengde ressurser og oppnår bedre kvalitet og kontroll. Dette bidrar samfunnsmessig til bedre tjenester og at organisasjonen på sikt kan bruke mindre tid på løpende drift og mer tid på utvikle og forbedre.

NDRs utfordring er at innføring av nye digitale løsninger gir høyere kostnader både på kort og lang sikt. Det er krevende å finne rom for midler til programvare når en stadig større del av budsjettet brukes til å dekke faste løpende utgifter samtidig som store investeringsprosjekter går over ordinær driftsramme.

FELLESFØRING

TILTAK FOR Å MOTVIRKE ARBEIDSLIVSKRIMINALITET

Fellesføringen er knyttet til virksomhetens oppfølging av pliktene de er pålagt som oppdragsgivere gjennom lov om offentlige anskaffelser. Dette gjelder bl.a. krav til attest for skatt og avgift, krav til lønns- og arbeidsvilkår, kontroll med leverandørkjeden og bestemmelsen om begrensning i antall ledd i leverandørkjeden.

Som en relativt liten virksomhet benytter vi oss i størst mulig grad av mulighetene for kontraktsinngåelse gjennom statlige fellesavtaler. Der fellesavtaler ikke forefinnes gjennomføres anskaffelser basert på prisforespørsler/anbud iht. lov om offentlig anskaffelser, anbefalinger fra Difi's kompetansesenter for det offentlige arbeid med anskaffelser, eksterne rådgivere og interne retningslinjer/rutiner. Oppfølgingen ivaretas i konkurransegrunnlag og kontrakter/avtaler gjennom krav i forhold til sosial dumping, attester og lærlinger.

Inngåtte kontrakter følges opp mht. å motvirke arbeidslivskriminalitet ved å gjennomføre risikovurderinger som en del av den løpende kontraktsoppfølgingen gjennom kontraktens levetid. Videre oppfølging og kontroll tilpasses det aktuelle risikonivå. Resultater fra oppfølging av inngåtte kontrakter tilsier ikke behov for å sette i gang tiltak.

REVISJONSMERKNADER FRA RIKSREVISJONEN

Riksrevisjonens konklusjon i revisjonsberetningen for 2017 var at NDRs årsregnskap gir i det alt vesentlige et dekkende bilde av virksomhetens disponible bevilgninger og regnskapsopplysninger som er rapportert til statsregnskapet, den finansielle stillingen per 31.12.17 og av resultater og kontantstrømmer for det avsluttede regnskapsåret i samsvar med regelverk for statlig økonomistyring, herunder anbefalte statlige regnskapsstandarder i Norge. Basert på Riksrevisjonens revisjon av årsregnskapet og kontrollhandlinger de har funnet nødvendig iht. ISSAI-ene, er de ikke kjent med forhold som tilsier at NDRs disponering av bevilgningene er i strid med de administrative bestemmelsene om økonomistyring (ref. revisjonsberetning for 2017).

5 VURDERING AV FRAMTIDSUTSIKTER

Av forhold i og utenfor virksomheten som kan innvirke på virksomhetens evne til å løse samfunnsoppdraget på sikt, står et forhold sentralt; å beholde den særskilte håndverks- kompetansen innenfor de kulturhistoriske restaureringsfagene som er samlet i NDR. For å kunne opprettholde og utvikle posisjonen som nasjonalt kompetansesenter for verneverdige bygninger i stein er det avgjørende for NDR å beholde denne kompetansen. Det er økende nasjonal etterspørsel etter denne type kompetanse. Målet er å sikre et tilstrekkelig antall gode fagfolk for å bevare de kulturhistoriske håndverksfagene i et langsiktig perspektiv. Det er avgjørende for å kunne bevare den immaterielle kulturarven og sikre Norges mest betydelige kulturminner, Nidarosdomen og Erkebispegården.

Videre merker NDR godt at det økonomiske handlingsrommet minker år for år. Det er kuttet i bevilgningene direkte og indirekte gjennom hhv. mangeårige effektiviseringsnedtrekk og økt merverdiavgift på inngangsbilletter f.o.m. 2018. Effektivisering gjennom bla. økt digitalisering gir ikke nettobesparelser i form av kroner, men gir flere og bedre tjenester. En stadig større del av budsjettet brukes til å dekke faste løpende utgifter samtidig som store investeringsprosjekter spiser av ordinær driftsramme. Konsekvensene kan bli redusert kapasitet til å ivareta vårt samfunnsoppdrag på en kvalitetsmessig og effektiv måte. Stadig trangere rammer gir lite rom for gode langsiktige valg. Kravet til egeninntjening øker og arbeidet med å hente inntekter eksternt er intensivert.

5 VURDERING AV FRAMTIDSUTSIKTER

Virksomheten har over år arbeidet med å sikre leveranse av riktig steinkvalitet til ulike behov. I 2019 vil det bli planlagt og forberedt åpning av et nytt brudd i løpet av 2020.

Med et relativt stort inntektsbudsjett er vi svært sårbare for inntektssvingninger dersom besøkstallet faller. Svikt i verdensøkonomien eller terror kan få store konsekvenser for mulighetene til å ivareta vårt oppdrag. Dette er eksterne forhold vi ikke kan påvirke. Med vårt målrettede og langsiktige kommunikasjons- og markedsarbeid - nasjonalt og internasjonalt - har vi tro på at en økning i antall besøkende vil fortsette, om enn i mindre omfang enn de siste årene.

Ved utgangen av 2018 har de siste detaljer for feiringen av NDRs 150 års jubileum i 2019 kommet på plass. Jubileet startet med egen festmarkering 14.11.2018, på dagen 150 år etter Kongelig resolusjon av 14.11.1868 med vedtak om oppstart av restaurering Nidaros domkirke. Jubileumsplanene viser en meget vital og bærekraftig 150-åring som med dyktige og engasjerte medarbeidere evner å kombinere særskilte middelalder håndverk som immateriell kulturarv med moderne organisasjonsforvaltning og utviklingsfokus.

LEDELSESKOMMENTARER ÅRSREGNSKAP 2018

FORMÅL

Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider (NDR) ble opprettet i 1869 og er underlagt Kulturdepartementet. NDR er et ordinært statlig forvaltningsorgan som fører regnskap i henhold til kontantprinsippet, slik det fremgår av prinsippnotene til årsregnskapet. NDRs hovedmål er at Nidaros domkirke skal forvaltes i respekt for det formål den skal tjene, og både Nidaros domkirke og Erkebispegården skal forvaltes i samsvar med sin kulturhistoriske betydning. Ved stortingsvedtak ble Nasjonalt Pilegrimssenter fra 01.07.16 lagt inn under NDR.

Årsregnskapet utgjør del VI i årsrapporten til Kulturdepartementet.

BEKREFTELSE

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten. Årsregnskapet gir et dekkende bilde av NDRs disponible bevilgning, regnskapsførte utgifter og inntekter.

VURDERING AV VESENTLIG FORHOLD

I 2018 har NDR disponert en samlet tildeling på utgiftssiden med kr. 80 781 000 (post 01). Det ble i korrigeret tildeling 23.03.18 innarbeidet en særskilt tildeling med kr. 2 000 000 til arbeidet med istandsettelse av Artilleribygget og kr. 500 000 til langtidsplan for pilegrimssatsingen.

For å kunne disponere tildelingen fullt ut har NDR et inntektskrav på til sammen kr. 34 484 000. Netto tildeling er ut fra dette kr. 46 297 000.

I tillegg forvalter NDR kr. 5 800 000 under post 71 tilskuddsbevilgning for å yte tilskudd til regionale pilegrimssentre.

I 2018 hadde NDR inntekter ut over inntektskravet på til sammen kr. 1 977 000. Herunder ble det gitt kr. 2 000 000 fra næringsaktører i Trøndelag til nytt lysanlegg i Nidarosdomen.

Driftsutgifter kom på til sammen kr. 81 111 000, noe som gir en merutgift ut over tildeling på kr. 330 000. Merutgiftene dekkes inn av merinntektene.

Det gjenstår etter dette et mindre forbruk på kr. 1 647 000. Dette er søkt overført til 2019.

Artskontorapporteringen viser at rapporterte utgifter til lønn, personalkostnader og sosiale utgifter beløper seg til kr. 44 440 000. Utbetalinger til drift beløper seg til kr. 36 672 000 og utbetalinger av tilskudd til regionale pilegrimssentre til kr. 5 800 000.

Av større ressurskrevende tiltak og prosesser som ble gjennomført i 2018 kan følgende trekkes frem:

- Videreføring av restaurering Kongeinngang, Nidaros domkirke.
- Videreføring av totalrehabilitering Artilleribygget.
- Ferdigstilling av konserveringsarbeid på kalkmalerier i Erkebispegårdens nordfløy (Regalierom).
- Prosjektering og oppstart ny innvendig belysning Nidaros domkirke inkl. arbeidet med å samle inn eksterne midler for fullfinansiering av prosjektet.
- Videreføring av kartleggingsarbeidet med å sikre leveranse av riktig steinkvalitet.
- Tatt i bruk programvare for registrering av samlinger, med løpende tilgjengeliggjøring for offentligheten.
- Klargjøring av digital dokumentasjon for korets nordre fasade, Nidaros domkirke.
- Arbeidet med å få innpass i større langsiktige restaureringsoppdrag.
- Oppstart med utviklingen av en ny digital plattform for pilegrimsleden.
- Utvikling av en bærekraftig modell for nordisk samarbeid om Europeisk Kulturveg.
- Planlegging av NDRs 150 års jubileum i 2019.
- Midtveisevaluering av omorganisering pr.01.04.17 og organisasjonsutviklingsprosess knyttet til medarbeiderskap.
- Utarbeiding av Internkontrollhåndbok på nyutviklet intranettside og via mobil.
- Tilpasning til ny personvernforordning i hele organisasjonen.
- Følge opp den digitale utvikling i organisasjonen som helhet.

Mellomværende med statskassen utgjorde pr. 31.12.18 kr. -260 567. Oppstillingen av artskontorapporteringen viser hvilke eiendeler og gjeld mellomværende består av.

TILLEGGSOPPLYSNINGER

Riksrevisjonen er ekstern revisor og bekrefter årsregnskapet for NDR. Årsregnskapet er ikke ferdig revidert per dags dato, men revisjonsberetningen antas å foreligge i løpet av 2. kvartal 2019.

Trondheim, februar 2019

Anne Kathrine Slungård
Styreleder

Steinar Bjerkestrand
Direktør

PRINSIPPNOTE TIL ÅRSREGNSKAPET

Årsregnskap for Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten ("bestemmelsene"). Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 av november 2016 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av overordnet departement.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- Regnskapet følger kalenderåret
- Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret
- Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene samsvarer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen "Netto rapportert til bevilgningsregnskapet" er lik i begge oppstillingene.

Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.7.1. Bruttobudsjetterte virksomheter tilføres ikke likviditet gjennom året men har en trekkrettighet på sin konsernkonto. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

BEVILGNINGSRAPPORTERINGEN

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som virksomheten har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet virksomheten har fullmakt til å disponere. Kolonnen samlet tildeling viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapittel/post). Oppstillingen viser i tillegg alle finansielle eiendeler og forpliktelser virksomheten står oppført med i statens kapitalregnskap.

ARTSKONTORRAPPORTERINGEN

Oppstillingen av artskontorrapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende med statskassen. Artskontorrapporteringen viser regnskapstall Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider har en trekkrettighet på konsernkonto i Norges Bank. Tildelingene er ikke inntektsført og derfor ikke vist som inntekt i oppstillingen.

OPPSTILLING AV RAPPORTER

Oppstilling av bevilgningsrapportering 31.12.18

Utgiftskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling*	Regnskap 2018	Merutgift (-) og mindretgift
0342	Kirkebygg og gravplasser	01	Driftsutgifter	A, B	80 781 000	81 111 346	-330 346
0342	Kirkebygg og gravplasser	71	Tilskudd til regionale pilgrimssentre	A	5 800 000	5 800 000	0
1633	Kirkebygg og gravplasser	01	Nettoordning for mva i staten		0	1 098 791	
Sum utgiftsført					86 581 000	88 010 137	
Inntektskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst		Samlet tildeling*	Regnskap 2018	Merinntekt og mindreinntekt(-)
3342	Kirkebygg og gravplasser	01	Salgsinntekter mv.		30 601 000	31 205 590	604 590
3342	Kirkebygg og gravplasser	02	Ymse inntekter		3 883 000	5 255 404	1 372 404
5309	Kirkebygg og gravplasser	29	Tilfeldige inntekter		0	127 726	
5700	Kirkebygg og gravplasser	72	Folketrygdens inntekter		0	5 451 321	
Sum inntektsført					34 484 000	42 040 041	
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet						45 970 096	
Kapitalkontoer							
60053301	Norges Bank KK / innbetalinger					45 416 905	
60053302	Norges Bank KK / utbetalinger					-91 945 495	
703884	Endring i mellomværende med statskassen					558 494	
Sum rapportert						0	
Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)							
					31.12.2018	31.12.2017	Endring
703884	Mellomværende med statskassen				260 567	-297 927	558 494

* Samlet tildeling skal ikke reduseres med eventuelle avgitte belastningsfullmakter. Se note B for nærmere forklaring.

Note A Forklaring av samlet tildeling utgifter

Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
0342 01	1 319	79 462	80 781
0342 71	0	5 800	5 800

Note B Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-)/ mindre utgift	Utgiftsført av andre iht. avgitte belastningsfullmakter(-)	Merutgift(-)/ mindretgift etter avgitte belastningsfullmakter	Merinntekter / mindreinntekter(-) iht. merinntektsfullmakt	Omdisponering fra post 01 til 45 eller til post 01/21 fra neste års bevilgning	Innsparing(-)	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
0342 01		-330 000		-330 000	1 977 000			1 647 000	4 039 050	1 647 000

Forklaring til bruk av budsjettfullmakter

Fullmakt til å overskride driftsbevilgning mot tilsvarende merinntekter

NDR har fullmakt til å overskride bevilgningen under kap 342, post 01, mot tilsvarende merinntekt under kap 3342, postene 01 og 02.

Mulig overførbart beløp

Mindreforbruk for NDR under kap 342, post 01/kap 3342, postene 01 og 02, utgjør kr. 1 647 000. Dette beløpet er lavere enn grensen for maksimalt overførbart beløp (5% av bevilgningen på 80 781 000, utgjør kr. 4 039 050).

Oppstilling av artskontorrapporteringen 31.12.18

	Note	2018	2017
Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetalinger fra gebyrer	1	0	0
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	1	2 375 000	2 560 000
Salgs- og leieinnbetalinger	1	34 085 994	32 890 670
Andre innbetalinger	1	0	0
<i>Sum innbetalinger fra drift</i>		36 460 994	35 450 670
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalinger til lønn	2	44 439 550	42 541 734
Andre utbetalinger til drift	3	36 671 784	33 951 406
<i>Sum utbetalinger til drift</i>		81 111 334	76 493 140
Netto rapporterte driftsutgifter		44 650 340	41 042 470
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetaling av finansinntekter		0	0
<i>Sum investerings- og finansinntekter</i>		0	0
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetaling til investeringer		0	0
Utbetaling til kjøp av aksjer		0	0
Utbetaling av finansutgifter	4	13	860
<i>Sum investerings- og finansutgifter</i>		13	860
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter		13	860
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.		0	0
<i>Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten</i>		0	0
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd og stønader	7	5 800 000	5 700 000
<i>Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten</i>		5 800 000	5 700 000
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler			
Gruppelivs forsikring konto 1985 (ref. kap. 5309, inntekt)		127 726	128 966
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)		5 451 321	5 275 824
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)		1 098 791	1 174 228
<i>Netto rapporterte utgifter på felleskapitler</i>		-4 480 256	-4 230 561
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet		45 970 096	42 512 769

Oversikt over mellomværende med statskassen

	2018	2017
Eiendeler og gjeld		
Fordringer	31 510	0
Kasse	316 740	269 637
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank	0	0
Skyldig skattetrekk	-1 483 280	-1 327 368
Skyldige offentlige avgifter	1 452 404	756 769
Annen gjeld	-56 806	3 035
Sum mellomværende med statskassen	8A 260 567	-297 927

Note 1 Innbetalinger fra drift

	31.12.2018	31.12.2017
<i>Innbetalinger fra gebyrer</i>		
Sum innbetalinger fra gebyrer	0	0
<i>Innbetalinger fra tilskudd og overføringer</i>		
Tilskudd fra kommunale og fylkeskommunale etater	300 000	2 400 000
Tilskudd fra organisasjoner og stiftelser	2 075 000	150 000
Tilskudd fra næringsliv og private	0	10 000
Sum innbetalinger fra tilskudd og overføringer	2 375 000	2 560 000
<i>Salgs- og leieinnbetalinger</i>		
Salgsinntekt varer, avgiftspliktig	4 259 255	4 665 718
Billettsalg, avgiftspliktig	18 594 969	17 720 706
Salgsinntekt tjenester, avgiftspliktig	1 560 004	1 851 195
Restaureringsoppdrag, avgiftspliktig	1 977 031	828 706
Verkstedoppdrag, avgiftspliktig	1 520	0
Salgsinntekt varer, avgiftsfri	1 661 953	1 085 493
Arkivavgift, avgiftsfri	0	2 000
Billettsalg, avgiftsfri	0	215
Konsertbilletter, avgiftsfri	644 950	598 395
Salgsinntekt tjenester, avgiftsfri	127 258	683 321
Inntekter fra salg av oppdrag, avgiftsfri	3 650	0
Leieinntekt fast eiendom, avgiftspliktig	1 198 504	1 152 638
Leieinntekt fast eiendom, unntatt avgiftsplikt	2 028 147	2 011 477
Leieinntekter repr.lokaler, møterom mv, avgiftspliktig	1 354 717	1 073 570
Leieinntekter repr.lokaler, møterom mv, unntatt avgiftsoli	591 710	1 092 650
Annen leieinntekt	82 325	124 587
Sum salgs- og leieinnbetalinger	34 085 994	32 890 670
Sum innbetalinger fra drift	36 460 994	35 450 670

Note 2 Utbetalinger til lønn

	31.12.2018	31.12.2017
Lønn	35 907 031	34 032 886
Arbeidsgiveravgift	5 451 321	5 275 824
Pensjonsutgifter*	3 897 829	3 692 287
Sykepenger og andre refusjoner (-)	-1 859 602	-1 444 486
Andre ytelser	1 042 970	985 223
Sum utbetalinger til lønn	44 439 550	42 541 734
Antall årsverk:	72,9	70,0

* Nærmere om pensjonskostnader

Pensjoner kostnadsføres i resultatregnskapet basert på faktisk påløpt premie for regnskapsåret. Premiesats for 2018 er 14 prosent. Premiesatsen for 2017 var 14 prosent.

Note 3 Andre utbetalinger til drift

	31.12.2018	31.12.2017
Husleie	4 942 781	5 048 348
Vedlikehold egne bygg og anlegg	6 325 409	4 715 418
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler	5 965 889	5 887 240
Driftsmateriale	470 500	395 276
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	9 769	15 631
Mindre utstyrsanskaffelser	1 312 313	1 215 386
Leie av maskiner, inventar og lignende	869 051	572 944
Drift transportmidler	83 256	69 572
Datakommunikasjon, telefon og porto	1 434 855	1 652 231
Konsulenter og andre kjøp av tjenester fra eksterne	7 838 520	5 501 779
Varekostnad (videresalg)	2 959 202	2 781 097
Markedsføring/profilering	1 222 066	3 128 259
Reiser og diett	1 124 931	1 144 815
Kurs, seminar mv	945 106	1 158 815
Medlemskontingenter	148 805	141 290
Øvrige driftsutgifter	1 019 332	523 305
Sum andre utbetalinger til drift	36 671 784	33 951 406

Note 4 Finansinntekter og finansutgifter

	31.12.2018	31.12.2017
<i>Utbetaling av finansutgifter</i>		
Renteutgifter	13	860
Valutatap	0	0
Annen finansutgift	0	0
Sum utbetaling av finansutgifter	13	860

Note 7 Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten

	31.12.2018	31.12.2017
Tilskudd Regionale pilegrimssenter	5 800 000	5 700 000
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	5 800 000	5 700 000

Note 8 Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

Del A Forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

	31.12.2018	31.12.2018	Forskjell
	Spesifisering av bokført avregning med statskassen	Spesifisering av rapportert mellomværende med statskassen	
Finansielle anleggsmidler			
Investeringer i aksjer og andeler	0	0	0
Obligasjoner	0	0	0
Sum	0	0	0
Omløpsmidler			
Kundefordringer	822 976	0	822 976
Andre fordringer	31 510	31 510	0
Bankinnskudd, kontanter og lignende	316 740	316 740	0
Sum	1 171 226	348 250	822 976
Langsiktig gjeld			
Annen langsiktig gjeld	0	0	0
Sum	0	0	0
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	16 821	0	16 821
Skyldig skattetrekk	-1 483 280	-1 483 280	0
Skyldige offentlige avgifter	1 378 113	1 452 404	-74 291
Annen kortsiktig gjeld	-56 806	-56 806	0
Sum	-145 152	-87 682	-57 470
Sum	1 026 074	260 567	765 506

